

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 01 0 K 006240 15 Kž 7
Sarajevo, 15.10.2015. godine

U IME FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE!

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću sastavljenom od sudija Hadžiomerađić Malika kao predsjednika vijeća, Dodik Božidarke i Mujanović Ismete kao članova vijeća, uz sudjelovanje Kešan Amele kao zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženog D.S., zbog krivičnog djela ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. preuzetog Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, odlučujući o žalbi braniteljice optuženog D.S., izjavljene protiv presude Kantonalnog suda u Bihaću broj 01 0 K 006240 13 K 2 od 04.05.2015. godine, nakon sjednice vijeća koja je održana dana 15.10.2015. godine, u prisustvu federalnog tužitelja Halilović Muniba, i braniteljice optuženog D.S., advokata S.T., iz B., a u odsutnosti uredno obaviještenog optuženog D.S., donio je dana 24.11.2015. godine, nakon vijećanja i glasanja slijedeću:

P R E S U D U

Žalba braniteljice optuženog D.S. se djelimično uvažava i presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj 01 0 K 006240 13 K 2 od 04.05.2015. godine preinačava u odluci o kazni i sudi:

OPTUŽENI D.S., sa podacima kao u prvostepenoj presudi,

K R I V J E

što je:

u toku oružanog sukoba u Republici Bosni i Hercegovini između 5. Korpusa Armije Republike Bosne i Hercegovine i Vojske Autonomne Pokrajine „Zapadna Bosna“, kao pripadnik interventne grupe za Obezbjedenje lica i objekata (OBL) u sastavu Ministarstva odbrane i policije u toj vojsci, postupao suprotno odredbi člana 3. stav 1. tačka a) Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba za vrijeme rata od 12. augusta 1949. godine tako što je:

1. Dana 18.06.1994. godine iz logora „D.“, općina V.K., zajedno sa M.S., sada nedostupan državnim organima i još nekoliko uniformisanih i naoružanih lica, priveo dvanaest zatočenika-civila u prostorije Doma zdravlja V.K.-dispanzer i to: J.M., M.H., H.Š., B.DŽ., Dž.H., R.E., Č.K., M.M., F.A., A.A., D.H. i S.M., nakon čega su sprovedeni u prostorije mrtvačnice u sklopu toga Doma zdravlja a potom, istog dana, u noćnim satima, većina ovih zatočenika pojedinačno su izvođeni u hodnik „dispanzera“ među kojima su bili: J.M., H.Š., Dž.H., R.E., M.M., F.A., A.A. i S.M., kada su od strane pripadnika voda obezbjeđenja spomenutog objekta, bili izloženi teškom fizičkom zlostavljanju u kojem je učestvovao i optuženi D.S., tukući ih nogama, šakama, drvenim letvama po svim dijelovima tijela kojom prilikom su oštećeni zadobili tjelesne povrede po cijelom tijelu a zatočenik J.M. i prijelom podlaktice jedne ruke da bi, nakon svega, oštećeni bili vraćani u prostorije mrtvačnice koja je bila bez vode, svjetlosti, puna vlage, bez svježeg zraka odnosno bilo kakvih uvjeta za boravak, usljed čega su spomenuta oštećena lica trpila teške tjelesne bolove u naredna tri dana, kada su vraćeni u logor „D.“.

2. Dana 08.08.1994. godine iz logora „D.“, općina V.K. odveo petnaest zatočenika-civila na prisilni rad u reon „S.G.“ u V.K., te nakon što su došli na spomenuto „odredište“, ovima naredio da čiste – krče ovaj teren od korova ne dajući im da jedu niti da piju vodu, tukući ih nogama na kojima je imao vojničke čizme, šakama, kundakom puške, pa je usljed toga, devet zatočenika zadobilo tjelesne povrede zbog kojih su trpili teške bolove, među kojima su bili E.K., E.H., Č.N., M.K., Č.S., I.A., H.S., H.H. i H.H., dok je zatočenik E.R. zbog ovakvoga postupanja optuženog, a nakon što ga je optuženi udario kundakom puške u predio glave, pao u stanje bez svijesti i istoga dana oko 22,00 sati, umro.

Dakle, kao pripadnik vojske tzv. A.p. „Z.B.“, kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata u R BiH, nečovječno postupao prema zatočenim civilima, usljed čega je više civila zadobilo tjelesne povrede, a jedan zatočenik umro,

Čime je počinio krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. preuzetog Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, pa se primjenom istog zakonskog propisa i uz primjenu odredaba člana 41. preuzetog Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije,

O S U Ā U J E

NA KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD 6 (šest) godina

Temeljem člana 50. stav 1. preuzetog Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije u izrečenu kaznu zatvora optuženom D.S. se uračunava vrijeme provedeno u pritvoru počev od 25.04.2007. godine do 22.05.2012. godine.

Na osnovu odredbe iz člana 202. stav 4. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine optuženi se oslobađa plaćanja troškova ovog krivičnog postupka i paušala te isti padaju na teret budžetskih sredstava ovog suda.

Temeljem člana 212. stav 3. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, oštećeni, te porodica E.R. se sa svojim imovinsko-pravnim zahtjevima upućuju na parnični postupak.

O b r a z l o ž e n j e

Presudom Kantonalnog suda u Bihaću broj 01 0 K 006240 13 K 2 od 04.05.2015. godine, optuženi D.S.oglašen je krivim zbog krivičnog djela ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. preuzetog Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (KZ SFRJ), i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 6 (šest) godina i 6 (šest) mjeseci, u koju mu je uračunato vrijeme provedeno u pritvoru od 25.04.2007. godine do 22.05.2012. godine.

Istom presudom, a na osnovu člana 202. stav 4. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (ZKP FBiH), optuženi je oslobođen plaćanja troškova krivičnog postupka, a temeljem odredbe člana 212. stav 3. ZKP FBiH oštećeni su sa imovinskopravnim zahtjevom upućeni na parnicu.

Protiv te presude žalbu je izjavila braniteljica optuženog D.S., advokat S.T. iz B., iz svih žalbenih osnova, tj. zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, povrede Krivičnog zakona i odluke o kazni sa prijedlogom da se žalba uvaži, pobijana presuda preinači tako da se optuženi oslobodi od optužbe, a alternativno, da se ona ukine i odredi održavanje pretresa.

Federalni tužitelj je podneskom broj T01 0 KTRZZ 0003586 15 od 20.08.2015. godine predložio da se žalba braniteljice optuženog odbije kao neosnovana i potvrdi prvostepena presuda.

Na sjednici vijeća ovog suda, održanoj dana 15.10.2015. godine u smislu člana 319. ZKP FBiH, braniteljica optuženog je izjavila da u cijelosti ostaje kod osnova, razloga i prijedloga iz svoje žalbe, koju je i usmeno obrazložila, a federalni tužitelj je u cijelosti ostao kod navoda i prijedloga iz pomenutog podneska. Optuženi, iako uredno obaviješten, na sjednicu vijeća nije pristupio.

Ovaj sud je na osnovu člana 321. ZKP FBiH ispitao pobijanu presudu u granicama žalbenih navoda braniteljice optuženog, i po službenoj dužnosti da li je na štetu optuženog povrijeđen krivični zakon, pa je odlučio kao u izreci, iz sljedećih razloga:

Prvi dio žalbe braniteljice optuženog naslovljen je kao „Povrede odredaba člana 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH u pogledu pravne kvalifikacije i primjene prava“, pa je dalje razrađen kroz podnaslove: a) Rat ili oružani sukob, b) Primjena zajedničkog člana 3. Ženevskih

konvencija) i c) Nexus između oružanog sukoba i radnji koje se optuženom stavljaju na teret, pa će i ovaj sud odgovoriti na te žalbene navode istim redoslijedom.

Žalbom se prije svega tvrdi da se u činjeničnom opisu izreke pobijane presude govori o oružanom sukobu, a u njenom obrazloženju se u više navrata kumulativno ili alternativno pominju rat i oružani sukob pa je nejasno da li je prvostepeni sud utvrdio postojanje rata ili oružanog sukoba. Pri tome se ukazuje da postojanje oružanog sukoba nije utvrđeno na nesumnjiv način, jer nisu primjenjeni kriteriji temeljem kojih se postojanje tog sukoba utvrđuje i to: trajanje sukoba, strane u sukobu, intenzitet sukoba, organizacija strana u sukobu i karakter trajanja sukoba.

Ovaj sud nalazi da navedeni žalbeni prigovori nisu osnovani.

Naime, iz izreke pobijane presude proizilazi da je krivično djelo počinjeno za vrijeme oružanog sukoba u RBiH, između jedinica 5. korpusa Armije RBiH i vojske „A.p. z. B.“, te su u obrazloženju pobijane presude, na str. 5. i 6., dati razlozi temeljem kojih je prvostepeni sud izveo zaključak o postojanju tog oružanog sukoba. Tačno je da se u obrazloženju pobijane presude pominje i to da je predmetno krivično djelo počinjeno za vrijeme rata u RBiH, no to po ocjeni ovog suda ne čini pobijanu presudu nejasnom i nerazumljivom. Pri tome valja podsjetiti da su opća obilježja krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ (postojanje rata, oružanog sukoba ili okupacije), u navedenoj zakonskoj normi postavljena alternativno, pa je dovoljno utvrditi postojanje jednog od navedenih obilježja da bi taj opći kriterij bio zadovoljen, ali to ne znači da jedna od ove tri pomenute odrednice isključuju jedna drugu. S tim u vezi su moguće različite faktičke situacije, tako da npr. na određenom dijelu teritorije postoji oružani sukob, ali da se još uvijek ne radi o ratnom stanju, ali i to da je do oružanog sukoba došlo upravo za vrijeme trajanja rata. Iz obrazloženja pobijane presude, sasvim je jasno da je prvostepeni sud utvrdio da je do konkretnog oružanog sukoba došlo u vrijeme trajanja rata u RBiH, pa se s tim u vezi prvostepeni sud pozvao i na relevantne odluke Predsjedništva RBiH o proglašenju ratnog stanja i o ukidanju ratnog stanja, iz kojih je sasvim jasno da je ratno stanje na cijelom području RBiH bilo proglašeno i trajalo u periodu od 20.06.1992. godine do 22.12.1995. godine. Time je jasno i to da su se inkriminirani događaji, koji su se desili 18.06.1994. godine i 08.08.1994. godine, odvijali za vrijeme rata u RBiH, na području V.K., te su u pobijanoj presudi dati i razlozi da je na tom području i u tom periodu postojao i oružani sukob između jedinica 5. korpusa Armije RBiH i vojske „A.p.z. B.“, pa su stoga neosnovani žalbeni prigovori da je pobijana presuda nerazumljiva zbog toga što se u njenom obrazloženju pominje i postojanje rata i postojanje oružanog sukoba.

Žalbeni prigovori da postojanje tog oružanog sukoba nije na nesumnjiv način utvrđeno, zbog toga što nisu primjenjeni kriteriji koji se odnose na trajanje sukoba, strane u sukobu, intenzitet sukoba, organizaciju strana u sukobu i karakter trajanja sukoba (pri čemu se poziva na sudsku praksu MKSJ), također nisu doveli u pitanje pravilnost pobijane presude.

Kako je već prethodno navedeno, prvostepeni sud je u obrazloženju pobijane presude naveo jasne i konkretne razloge temeljem kojih je utvrdio da je u inkriminirano vrijeme i u mjestu

učinjenja djela, postojao oružani sukob između jedinica 5. korpusa Armije RBiH i vojske „A.p.z. B.“, pri čemu se određeno pozvao i na dokaze, kako objektivne, tako i subjektivne. Međutim, žalbom braniteljice optuženog ne osporavaju se ni ti konkretni razlozi pobijane presude, a ni dokazi temeljem kojih je izveden zaključak o postojanju oružanog sukoba, nego se žalba jedino bavi teoretskim razmatranjem kriterija koje je uspostavila međunarodna sudska praksa. Također, odbrana tokom cijelog prvostepenog krivičnog postupka nije osporavala dokaze optužbe u tom pravcu, a niti je izvodila kakve dokaze kojima bi se opovrgla teza optužbe o postojanju oružanog sukoba, pa samim time, ni sadržina izvedenih dokaza, a niti zaključci prvostepenog suda utemeljeni na tim dokazima, a u vezi sa postojanjem konkretnog oružanog sukoba, nisu dovedeni u pitanje. Iz toga slijedi da su neosnovani žalbeni prigovori kojima se tvrdi da postojanje oružanog sukoba nije na nesumnjiv način utvrđeno.

Pri tome ovaj sud primjećuje da se braniteljica neosnovano u žalbi poziva na rješenje ovog suda broj 01 0 K 006240 12 Kž 6 od 23. 05.2013. godine, tvrdeći da je tim rješenjem naloženo prvostepenom sudu da kod utvrđivanja oružanog sukoba primijeni naprijed navedene kriterije. Naime, radilo se o tome da pobijana presuda nije uopće sadržavala razloge o postojanju oružanog sukoba u konkretnom slučaju, a niti o karakteru tog sukoba (s obzirom na primjenjenu blanketnu normu), na što je pomenutim rješenjem ovog suda ukazano, a koja bitna povreda odredaba krivičnog postupka je u pobijanoj presudi otklonjena. S tim u vezi, izostanak primjene kriterija u pogledu postojanja oružanog sukoba, na koje se žalba poziva, ne može dovesti u pitanje pravilnost zaključka prvostepenog suda, ukoliko se takav prigovor isključivo bavi teoretskim postavkama, a da se pri tome ne pobijaju konkretni dokazi i razlozi na kojima je on utemeljen, o čemu je prethodno već bilo riječi.

Nadalje, žalbom braniteljice se ukazuje da su izreka pobijane presude i njeno obrazloženje kontradiktorni, te da nije jasno za šta je osuđen optuženi, jer u pravnom opisu djela stoji da je optuženi vršio mučenja, nečovječna postupanja i nanosio velike patnje i povrede tjelesnog integriteta zatočenim civilima, dok se u obrazloženju pobijane presude govori samo o nečovječnom postupanju. S tim u vezi, u žalbi se navodi da su mučenje, nečovječno postupanje i nanošenje velikih patnji i povreda tjelesnog integriteta, tri različita oblika učinjenja predmetnog krivičnog djela, pa se, uz poziv na praksu MKSJ, u žalbi pojašnjavaju elementi temeljem kojih se utvrđuje o kojem se konkretnom obliku učinjenja krivičnog djela radi. Također se žalbom ukazuje da nečovječno postupanje predstavlja tešku povredu Ženevskih konvencija iz Dopunskog Protokola II, koju blanketnu normu prvostepeni sud nije primijenio, dok zajedničkim članom 3. Ženevskih konvencija, nije propisano nečovječno postupanje, nego okrutno postupanje, pa iz toga izvodi zaključak da optuženi i nije mogao biti osuđen za nečovječno postupanje samo temeljem odredbe zajedničkog člana 3. Ženevskih konvencija. Dalje navodi da prvostepeni sud nije utvrdio postojanje teških tjelesnih povreda, pa je čak izmijenio činjenični opis optužnice u tački 1., time što je umjesto riječi „teške povrede u vidu krvnih podljeva“, naveo riječi „tjelesne povrede“. Stoga smatra i da nije valjano obrazloženje pobijane presude u dijelu da opis i kvalifikacija tjelesnih povreda ne predstavljaju obilježja predmetnog djela, s obzirom da je za primjenu zajedničkog člana 3. Ženevskih konvencija neophodno utvrditi postojanje teških povreda.

Ni ovi žalbeni prigovori nisu osnovani.

Prije svega, pogrešan je žalbeni stav prema kojem je za osudu zbog nečovječnog postupanja potrebno primijeniti Dopunski protokol II, a ne samo odredbu zajedničkog člana 3. Ženevskih konvencija koja ne propisuje zabranu nečovječnog, nego okrutnog postupanja. S tim u vezi, ovaj sud podsjeća da upravo odredba zajedničkog člana 3. Ženevskih konvencija u svom stavu 1. nalaže da se prema svim osobama koje ne sudjeluju neposredno u neprijateljstvima, uključujući pripadnike oružanih snaga koji su položili oružje, i osobe koje nisu sposobne za borbu zbog bolesti, rana, lišenja slobode ili bilo kojeg drugog razloga, postupi čovječno. Dakle, navedena odredba upravo sadrži zabranu nečovječnog postupanja prema svim naprijed navedenim kategorijama osoba, s tim da se istom odredbom, posebno zabranjuju određene radnje, među kojima se u tački a), između ostalog zabranjuje i okrutno postupanje (u nekim prijevodima, spominje se i termin surovo postupanje). Prema definiciji, proizašloj iz prakse međunarodnih sudova, okrutno (surovo) postupanje predstavlja namjernu radnju ili propust, odnosno radnju koja je objektivno prosuđena, smišljena, a ne slučajna, koja nanosi ozbiljnu duševnu i tjelesnu patnju ili predstavlja ozbiljan nasrtaj na ljudsko dostojanstvo, što je ekvivalentno krivičnom djelu nečovječnog postupanja¹, pa se onda ne može prihvatiti žalbena tvrdnja da nečovječno postupanje nije obuhvaćeno zajedničkim članom 3. Ženevskih konvencija, i da ta kvalifikacija nije bila primjenjiva u konkretnom slučaju samo zbog toga što se u pomenutoj odredbi pominje termin „okrutno (surovo)“ postupanje, a ne i termin „nečovječno“ postupanje. Osim toga, i odredba člana 142. stav 1. KZ SFRJ, inkriminira nečovječno postupanje kao jedan od oblika učinjenja predmetnog krivičnog djela, te je njena primjena uz zajednički član 3. Ženevskih konvencija kao blanketne norme, sasvim dovoljna za kvalificiranje radnji optuženog kao nečovječnog postupanja, odnosno za osudu iz pomenute zakonske i konvencijske norme.

Nadalje, tačno je da je u pravnom opisu djela u pobijanoj presudi navedeno da je optuženi vršio mučenja, nečovječna postupanja i nanosio velike patnje i povrede tjelesnog integriteta zatočenim civilima, što je i po ocjeni ovog suda bilo suvišno, s obzirom da i prema činjeničnom opisu radnji optuženog, a i iz obrazloženja pobijane presude, jasno proizilazi da se u konkretnom slučaju radi o nečovječnom postupanju prema zatočenim civilima, na način kako je to opisano pod tačkom 1. i 2. izreke pobijane presude. Međutim, ovaj sud nalazi da time nije dovedena u pitanje jasnoća izreke niti presude u cjelini, s obzirom da s jedne strane, pravni opis djela nije obavezni sastavni dio izreke, dok s druge strane, a kako je već prethodno pomenuto, jasno je da je prvostepeni sud zaključio da radnje optuženog imaju karakter nečovječnog postupanja, o čemu je dao određene i jasne razloge na strani 23. i 24. pobijane presude. S obzirom na to, ovaj sud se neće ni upuštati u analizu žalbenih prigovora koji se bave postojanjem elemenata mučenja, odnosno nanošenja velikih patnji i povreda tjelesnog integriteta u vezi sa ukazivanjem braniteljice da ti elementi pobijanom presudom nisu utvrđeni. Dakle, kako je prvostepeni sud utvrdio da se u konkretnom slučaju radi o radnjama nečovječnog postupanja, onda nije ni bio u obavezi da utvrđuje postojanje

¹ MKSJ, Zejnil Delalić i dr., presuda pretresnog vijeća, par. 551.

elemenata vezanih za druge oblike učinjenja predmetnog krivičnog djela. S obzirom na to, ovaj sud je i u pravnom opisu djela ispustio dijelove koji su suvišni.

S tim u vezi, neprihvatljivi su i žalbeni prigovori da nije valjano obrazloženje pobijane presude u dijelu da opis i kvalifikacija tjelesnih povreda ne predstavljaju obilježja predmetnog djela, s obzirom da je za primjenu zajedničkog člana 3. Ženevskih konvencija neophodno utvrditi postojanje teških povreda. Ovaj sud podsjeća da se pojam „teških povreda ženevskih konvencija“ ne odnosi na težinu konkretne ozljede zaštićene osobe, nego se odnosi na težinu učinjenih djela. Stoga je u pravu prvostepeni sud kada zaključuje da kvalifikacija neke povrede, u smislu njene težine, ne predstavlja bitno obilježje predmetnog krivičnog djela (što bi bilo od značaja kod nekih „mirnodopskih“ krivičnih djela). Dakle, da bi se radilo nečovječnom postupanju, dovoljno je da su povrede i patnje stvarne i ozbiljne, pri čemu one ne moraju biti trajne², pa iz toga slijedi da nije ni potrebno utvrđivati da li određena povreda u medicinskom smislu, ima karakter teške tjelesne povrede ili ne. I po ocjeni ovog suda, pravilno je prvostepeni sud zaključio da radnje optuženog (nanošenje tjelesnih povreda oštećenima po cijelom tijelu, udaranjem nogama, šakama, drvenim letvama – u tački 1. izreke, te držanje zatočenika u takvim uvjetima gdje im je zabranjeno da jedu i piju, pri obavljanju teških fizičkih poslova i na velikoj vrućini, uz udaranje nogama obuvenim u vojničke čizme šakama, kundakom puške – u tački 2. izreke), imaju karakter nečovječnog postupanja, o čemu su u pobijanoj presudi dati i valjani razlozi.

Žalbenim navodima da pobijana presuda ne sadrži valjano obrazloženje niti u pogledu veze između oružanog sukoba i radnji počinitelja, također nije dovedena u pitanje pravilnost pobijane presude. Sasvim je jasno iz obrazloženja pobijane presude da je optuženi bio pripadnik jedinice za obezbjeđenje ličnosti i objekata (OBL) u sastavu Ministarstva odbrane i policije, u kojoj jedinici je i angažiran usljed okolnosti postojanja oružanog sukoba. Nadalje, iz obrazloženja pobijane presude proizilazi i to da je upravo u navedenom svojstvu, optuženi imao kontrolu nad zatočenicima kada ih je izveo iz logora „D.“ i doveo u mrtvačnicu Doma zdravlja V.K., (pod tačkom 1. izreke), kao i na lokaciji S.G. (pod tačkom 2. izreke), pa je time bio u prilici i da primora zatočenike da bez opiranja slijede njegove naloge, te da nečovječno postupa prema njima sam ili skupa sa drugim vojnicima, iz čega jasno slijedi da je upravo postojanje oružanog sukoba u znatnoj mjeri utjecalo na sposobnost i odluku optuženog da počini radnje za koje je osuđen. Iz svih navedenih okolnosti slijedi da je optuženi u odnosu na oštećene imao položaj i osjećaj nadmoćnosti, kao i odsustva odgovornosti u postupanju prema njima, pa je u takvom položaju, u okolnostima oružanog sukoba, i mogao da postupa nečovječno, bez straha od odgovornosti i posljedica koje bi snosio u situaciji nepostojanja ratnog stanja i oružanog sukoba. S obzirom na to, okolnost da pobijanom presudom nije utvrđeno da li je optuženi znao ili nije znao iz kojeg su razloga civili bili zatočeni u logoru „Drmaljevo“, ne dovodi u pitanje postojanje veze između oružanog sukoba i radnji optuženog, kada je ona jasno uspostavljena utvrđenjima da je bio pripadnik jedne od strana u sukobu, da je pod okolnostima i u vrijeme navedeno u izreci, imao pod kontrolom zatočene civile i da je

² MKSJ, Krnojelac, presuda pretresnog vijeća, par. 131.

prema njima postupao nečovječno, tj. onako kako to ne bi bio u prilici da nije imao svojstvo koje je imao.

U drugom dijelu žalbe, ukazuje se na bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka i) ZKP FBiH, odnosno, iznosi se tvrdnja da je pobijana presuda zasnovana na nezakonitim dokazima. S tim u vezi u žalbi se tvrdi da je zapisnik o saslušanju svjedoka Dž.H. koji je dat istražnom sudiji dana 05.11.2002. godine, nezakonit dokaz, jer svjedok nije upozoren na dužnost davanja istinitog iskaza prema odredbi člana 226. stav 2. tada važećeg ZKP, a radi se o dokazu na kojem je u bitnom dijelu zasnovana pobijana presuda, kao i da je nezakonit Zapisnik o izvršenoj obdukciji i ekshumaciji Sektora krim.policije B. od 20.06.2007. godine, jer je sačinjen suprotno odredbi člana 118. stav 2. ZKP FBiH, i jer su u njemu uneseni iskazi oštećenih.

Nisu osnovani ni ovi žalbeni prigovori.

Prije svega, iz zapisnika o saslušanju svjedoka Dž.H., vidi se da je u isti uneseno upozorenje u smislu člana 226. stav 2. ranije važećeg ZKP, s tim da je iza tog upozorenja konstatirano da su na ročište pristupili tužiteljica i tadašnji branitelj optuženog D.S., i da je dostava za svjedoka Dž.H. neiskazana, te da je ročište dovršeno u 09,15 sati. U nastavku zapisnika, konstatirano je da je svjedok Dž.H. pristupio u 09,20 sati, te se pristupa njegovom saslušanju, s tim da u tom nastavku, nije ponovno uneseno upozorenje svjedoku u smislu pomenute zakonske odredbe. Međutim, iz zapisnika se jasno vidi da je svjedok potpisao sve strane zapisnika uključujući i onu na kojoj se nalazi upozorenje u smislu člana 226. stav 2. ranije važećeg ZKP, te da na zapisnik nisu stavljene nikakve primjedbe, pa niti od strane branitelja optuženog. S obzirom na to, proizilazi da je svjedok upoznat o svemu šta je uneseno u predmetni zapisnik, uključujući i pomenuto upozorenje, a takva okolnost nije oborena navedenim žalbenim prigovorima braniteljice optuženog, kojima se u suštini samo izražava sumnja da svjedok nije opomenut na dužnost kazivanja istine. S tim u vezi, ovaj sud primjećuje da je u konkretnom slučaju odbrana bila u mogućnosti da dokazuje svoju tezu o tome da svjedok nije upozoren u smislu člana 226. stav 2. ranije važećeg ZKP, s obzirom da je saslušanju svjedoka bio prisutan i tadašnji branitelj optuženog, advokat H.O., koji se o tome mogao izjasniti, ali takvu mogućnost (saslušanja ranijeg branitelja optuženog na okolnosti o kojima se u žalbi braniteljice izražava sumnja), odbrana nije koristila.

Pored toga, ovaj sud podsjeća da je, i prema odredbi člana 8. ranijeg ZKP, i prema odredbi člana 11. stav 2. ZKP FBiH, nezakonit dokaz onaj koji je pribavljen povredama ljudskih prava i sloboda propisanih ustavom i međunarodnim ugovorima, odnosno onaj koji je pribavljen bitnim povredama procesnog zakona. Pri tome valja imati na umu da se zaključak o nezakonitosti dokaza ne može zasnivati isključivo na činjenici da je prilikom njegovog pribavljanja eventualno povrijeđena neka odredba procesnog zakona (osim ukoliko to nije izričito propisano, kao što je npr. u članu 97. stav 4. ZKP FBiH), nego se u tim situacijama mora cijeliti cilj odredbe (koja nije primjenjena ili je prekršena), značaj propusta da se postupi u skladu s njom za osnovna prava i slobode učesnika postupka, kao i značaj tog propusta u odnosu na osnovna načela krivičnog postupka, pa se tek tada može

izvesti zaključak o zakonitosti ili nezakonitosti određenog dokaza. Svako suprotno postupanje značilo bi da bilo koja povreda odredbi procesnog zakona prilikom pribavljanja dokaza, automatski ima za posljedicu nezakonitost tog dokaza. Naposljetku, ovaj sud zapaža i to da prvostepena presuda nije zasnovana isključivo, a niti u odlučnoj mjeri na iskazu ovog svjedoka, nego se prvostepeni sud pozvao na niz drugih dokaza koje je doveo u međusobnu vezu, a koji su između ostalog, potkrijepljeni i iskazom svjedoka Dž.H., pa je na takvoj ocjeni i analizi dokaza izveo zaključak o krivnji optuženog za radnje opisane u tački 1. izreke pobijane presude. Slijedom svega navedenog, ovaj sud nije mogao uvažiti žalbeni prigovor braniteljice optuženog o nezakonitosti ovog dokaza.

Slični razlozi vrijede i u pogledu žalbenog prigovora o nezakonitosti zapisnika o izvršenoj obdukciji i ekshumaciji E.R., Sektora krim.policije B. od 20.06.2007. godine. Tvrdnja je odbrane da je prekršena odredba člana 118. stav 2. ZKP FBiH, ali se ne navodi konkretno u čemu bi se sastojalo kršenje te odredbe, pa je onda ovakav žalbeni navod paušalan. Dalje se osporava obrazloženje prvostepene presude u kojem je navedeno da to što zakon propisuje da tužitelj upravlja vještačenjem, ne znači da zapisnik piše lično tužitelj, pa s tim u vezi braniteljica postavlja pitanje zašto sud nije dao obrazloženje u pogledu postupanja prema odredbi člana 168. stav 9. ZKP FBiH (prema kojoj zapisnik potpisuje osoba koja je poduzela radnju i zapisničar), a također ukazuje da prvostepeni sud nije odgovorio niti na prigovor da su u toku ekshumacije saslušavani oštećeni i njihovi iskazi uneseni u zapisnik.

Dakle, ovaj sud ponavlja da samo kršenje neke procesne odredbe (u ovom slučaju člana 118. stav 2. ZKP FBiH, odnosno, člana 168. stav 9. ZKP FBiH), ne znači automatski da je dokaz nezakonit. S tim u vezi, a kako je već ranije pojašnjeno, mora se cijeliti cilj odredbe (koja nije primjenjena ili je prekršena), značaj propusta da se postupi u skladu s njom za osnovna prava i slobode učesnika postupka, kao i značaj tog propusta u odnosu na osnovna načela krivičnog postupka, a u žalbi braniteljice optuženog nije data nikakva argumentacija u tom pravcu, odnosno, zbog čega bi propusti na koje žalbom ukazuje, bili od utjecaja na pravilnost donošenja pobijane odluke. Također, valja podsjetiti da sud nije u obavezi da daje odgovor na svaki prigovor stranaka i branitelja, već samo na one koji su relevantni i bitni. Kako je prvostepeni sud u obrazloženju pobijane presude dao razloge zbog kojih je našao da je prigovor odbrane u pogledu predmetnog zapisnika neosnovan i da izostanak potpisa tužitelja ne dovodi u pitanje zakonitost tog dokaza, onda bi bilo sasvim suvišno odgovarati i na prigovor o kršenju odredbe člana 168. stav 9. ZKP FBiH. Kada su u pitanju žalbeni prigovori o tome da su u predmetni zapisnik unesene određene izjave svjedoka, ovaj sud prvenstveno ukazuje da procesni zakon ničim ne zabranjuje da se u zapisnicima o poduzetim radnjama konstatira koje su osobe prisutne i šta izjavljuju u pogledu okolnosti od značaja za tu radnju. U konkretnom slučaju, ekshumaciji su prisustvovali sinovi, brat i rođaci smrtno stradalog E.R., te je njegov brat E.K. naveo, a što je konstatirano u zapisniku, pod kojim okolnostima je stradao E.R., te kada i gdje je ukopan, pa se dakle ne radi ni o kakvom iskazu u svojstvu svjedoka, a niti je takva izjava (data prilikom ekshumacije), na bilo koji način korištena od strane prvostepenog suda, odnosno, na njoj nije zasnovana pobijana presuda, zbog čega ni ovaj žalbeni prigovor nije prihvatljiv.

Treći dio žalbe braniteljice optuženog naslovljen je kao „Povreda prava na odbranu – član 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH, i član 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama (EKLJP)“.

Braniteljica s tim u vezi tvrdi da je odbrana stavljena u nepovoljniji položaj, jer je sud bez ispitivanja opravdanosti, usvojio sve prijedloge tužitelja za saslušanje svjedoka, dok je od odbrane traženo da svoje prijedloge detaljno obrazloži. Također ukazuje da je prvostepeni sud odbio prijedlog odbrane za izvođenje djelimične rekonstrukcije sa obrazloženjem da se radi o nebitnim okolnostima (da li je E.R. pao u provaliju ili ne), ali da je odbrana imala namjeru da provođenjem rekonstrukcije utvrdi ne samo tu okolnost, nego i da dovede u pitanje vjerodostojnost iskaza svjedoka (u odnosu na tačku 2. optužnice), jer smatra da bi se provođenjem rekonstrukcije utvrdilo da su njihovi iskazi netačni u dijelu u kojem se opisuje slijed događaja.

Po ocjeni ovog suda, nisu osnovani ni ovi žalbeni prigovori braniteljice optuženog.

Najprije valja podsjetiti da su prijedlozi za izvođenje dokaza optužbe sadržani u samoj optužnici, čiji obavezni dio je i rezultat istrage, a u kojem se iznosi kratko obrazloženje priloženih dokaza koji potkrepljuju navode optužnice, pa je time i sud upoznat o činjenicama i okolnostima o kojima predloženi svjedoci trebaju svjedočiti. S druge strane, odbrana svoje dokaze predlaže tek u toku glavnog pretresa, pa je sud ne samo ovlašten, nego je i dužan, u fazi postupka u kojem se predlažu dokazi odbrane, tražiti i potrebna pojašnjenja o predloženim dokazima. Ta obaveza proizilazi iz odredbe člana 254. stav 2. ZKP FBiH prema kojoj je sud dužan ne samo da se stara o svestranom razmatranju predmeta, nego i da otkloni sve ono što odugovlači postupak, a ne doprinosi razjašnjenju stvari, a s tim u vezi su i ovlaštenja suda iz odredbe člana 278. ZKP FBiH. Slijedom navedenog, jasno je da pravo optuženog na odbranu nije povrijeđeno time što je prvostepeni sud od odbrane tražio da obrazloži prijedloge za izvođenje dokaza, a niti je time odbrana dovedena u neravnotežan položaj u odnosu na tužitelja, pa suprotni žalbeni prigovori braniteljice optuženog ne stoje.

Također, ovaj sud nalazi da pravo na odbranu nije povrijeđeno ni time što je prvostepeni sud odbio prijedlog za izvođenje djelimične rekonstrukcije. Najprije valja podsjetiti da odredba člana 15. ZKP FBiH, podrazumijeva obavezu suda da objema strankama u postupku pruži jednake mogućnosti da izlože svoj predmet pod uvjetima koji ih ne stavljaju u podređeni položaj u odnosu na protivnika, a takva obaveza proizilazi i iz odredbe člana 6. stav 3. tačka d) Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (EKLJP), koja se odnosi na pravo optužene osobe da ispita svjedoke optužbe, kao i pravo na saslušanje svjedoka odbrane pod istim uvjetima koji važe i za svjedoka optužbe, pa takva prava predstavljaju temeljne elemente pravičnog suđenja. Međutim, ta prava nisu apsolutna i neograničena, tako da sud koji vodi postupak mora imati određenu diskreciju u ocjeni da li bi izvođenje predloženih dokaza bilo relevantno ili ne, a takvo ovlaštenje direktno proizilazi iz već pomenute odredbe člana 278. ZKP FBiH.

U konkretnom slučaju, nije sporno to da je odbrana izvođenjem pomenutog dokaza imala za cilj dokazivati vlastite tvrdnje, odnosno, opovrgavati vjerodostojnost iskaza određenih svjedoka. Međutim, ukoliko je prvostepeni sud našao da vjerodostojnost njihovih iskaza nije u toku postupka dovedena u pitanje, pa niti unakrsnim ispitivanjem od strane odbrane (kada su opisivali i mjesto događaja, i pozicije na kojima su se nalazili, te udaljenost i vidljivost), odnosno, ukoliko je našao da okolnosti zbog kojih se traži rekonstrukcija nisu od značaja za donošenje konačne odluke, te je u vezi s tim zaključio da provođenje rekonstrukcije ne bi dovelo do drugačijih činjeničnih utvrđenja, onda ne stoje žalbeni prigovori da je optuženom povrijeđeno pravo na odbranu usljed odbijanja suda da izvede pomenuti dokaz odbrane, zbog čega ih ovaj sud nije ni mogao uvažiti. Ovo tim više što su u pobijanoj presudi dati jasni i određeni razlozi u pogledu činjeničnih utvrđenja koja proizilaze iz iskaza svjedoka koji su svjedočili na okolnosti iz tačke 2. optužnice, odnosno, u pogledu ocjene i analize tih dokaza temeljem koje su isti prihvaćeni kao vjerodostojni, a o čemu će kasnije biti više riječi.

Četvrti dio žalbe braniteljice optuženog naslovljen je kao „Izreka presude je nejasna i kontradiktorna sama sebi, obrazloženju presude te izvedenim dokazima, dok presuda ne sadrži obrazloženje o odlučnim činjenicama – povrede odredaba člana 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH i povrede odredaba člana 312. stav 2. ZKP FBiH. Ovaj dio žalbe dalje je razrađen kroz podnaslove i to: a) Izmjene činjeničnog opisa presude u odnosu na optužnicu; b) Formalni nedostaci izreke presude koji presudu čine nezakonitom; c) nedostatak obrazloženja i savjesne ocjene dokaza (u pogledu svojstva optuženog i statusa oštećenih); d) Tačka I (misli se na izreku presude); e) Tačka II, i f) Kontaminacija izjava svjedoka.

Iako bi iz navedenog naslova proizilazilo da se prvostepena presuda pobija samo zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, iz sadržine ovog dijela žalbe je vidljivo da se njome pobija i utvrđeno činjenično stanje, pa će ovaj sud u nastavku odgovoriti i na te žalbene prigovore.

U ovom dijelu žalbe se dakle prvenstveno prigovara da je prvostepeni sud izvršio određene modifikacije činjeničnog opisa optužnice (uz navođenje konkretnih izmjena), pa se dalje tvrdi da u pobijanoj presudi nisu dati razlozi o tome.

Međutim, u obrazloženju pobijane presude, na str. 25. pasus 4., dato je jasno i sasvim dovoljno obrazloženje za sve izmjene koje su unesene u činjenični opis, pa slijedi da navedeni žalbeni prigovor nije tačan, a time je i neosnovan.

Dalje, žalbom se ukazuje da postoje formalni nedostaci u izreci presude jer činjenični opis nije jasan i određen, jer u njemu nije naveden stepen i težina povreda oštećenih, zatim, jer nije jasno koje konkretne radnje je optuženi poduzeo prema kojim licima – u čemu se te radnje razlikuju u odnosu na radnje drugih lica; koje su konkretne povrede zadobili oštećeni – jer nije moguće da su svi zadobili identične povrede, te kojim sredstvom i na koji način su te povrede nanesene; potom navodi da nije jasno da li je optuženi oglašen krivim za smrt R.E., jer to proizilazi iz činjeničnog opisa, ali ne iz pravne ocjene djela, pa ako je oglašen krivim za njegovu smrt, onda nije jasno koje radnje i koje povrede su uzrokovale smrt.

Također ukazuje da izreka presude ne sadrži opis psihičkog odnosa optuženog prema djelu (umišljaj), tako da je on osuđen a da nije dokazano da su mu bile poznate činjenice na osnovu kojih se njegovi postupci mogu smatrati krivičnim djelom, odnosno, da je sposoban da shvati da je to ponašanje kažnjivo. U konačnici zaključuje da je izreka presude nejasna jer iako se optuženom stavlja na teret direktno učinjenje djela, ne zna se koje su njegove radnje, koje je sredstvo izvršenja i koje su posljedice djela.

Nasuprot tome, ovaj sud nalazi da je izreka pobijane presude dovoljno jasna i razumljiva, te sadrži sasvim određena obavještenja optuženom o činjeničnoj i pravnoj osnovi optužbe koja stoji protiv njega. Kada je u pitanju stepen i težina povreda kod oštećenih, ovaj sud podsjeća da je o tome već prethodno bilo govora, pa se ti razlozi neće ponavljati. Dakle, stepen i težina povreda nisu obilježja predmetnog krivičnog djela, pa izreku presude ne čini nerazumljivom to što ona ne sadrži opis ili kvalifikaciju povreda koje su zadobili svaki od oštećenih. Ne stoje niti žalbeni navodi da se ne zna koje su radnje optuženog, koje je sredstvo izvršenja i koje su posljedice, s obzirom da iz izreke jasno proizilazi da je (pod tačkom 1.) optuženi, skupa sa drugim osobama, učestvovao u teškom fizičkom zlostavljanju oštećenih tukući ih (što opisuje radnje) nogama, šakama, drvenim letvama (što opisuje sredstvo) po cijelom tijelu, usljed čega su oštećeni trpili teške tjelesne bolove (što opisuje posljedicu), te da je (pod tačkom 2.), držao zatočenike u takvim uvjetima gdje im je zabranjeno da jedu i piju, pri obavljanju teških fizičkih poslova, tukući ih (opis radnji) nogama obuvenim u vojničke čizme šakama, kundakom puške (opis sredstva), usljed čega su trpili teške bolove, a zatočenik E.R. pao u stanje bez svijesti, te istog dana preminuo (opis posljedice). Ujedno, iz navedenog je sasvim jasno i to da se optuženom ne stavlja na teret da je izvršio ubistvo oštećenog E.R., nego da je prema njemu, kao i prema ostalim zatočenicima, nečovječno postupao, posljedicom čega su ostali zatočeniци trpili teške bolove, a E.R. je umro, pa slijedom toga je logično da ni pravna ocjena djela ne sadrži radnju ubistva. Ni sposobnost optuženog da shvati da je predmetno ponašanje kažnjivo, za ovaj sud nije sporna, jer kako je već prethodno pomenuto, isti je sasvim određeno obaviješten o činjeničnoj i pravnoj osnovi optužbi koje stoje protiv njega, dok njegova uračunljivost kako u vrijeme učinjenja djela, tako ni u vrijeme suđenja, ničim nije dovedena u pitanje. Također, nisu osnovani žalbeni prigovori kojima se postavlja zahtjev za takvim činjeničnim opisom kojim bi se izdiferencirala svaka pojedinačna radnja, svakog od učesnika predmetnih događaja. Ovo stoga što takve standarde ne zatijeva ni domaća, a niti međunarodna sudska praksa i teorija, i to upravo iz razloga što je apsurdno očekivati da bi takvo što uopće bilo moguće u okolnostima učinjenja ovakvih krivičnih djela.

Daljnijim žalbenim prigovorima pobija se pravilnost činjeničnog stanja utvrđenog pobijanom presudom.

Kada su u pitanju žalbeni prigovori koji se odnose na svojstvo optuženog, braniteljica u žalbi ukazuje da je pogrešan zaključak prvostepenog suda o tome da je optuženi bio pripadnik vojske APZB, jer je on bio pripadnik jedinice za obezbjeđenje ličnosti i objekata (OBL), koja je bila potčinjena Ministarstvu ... APZB, a ne vojnoj komandi. Također osporava zaključak prvostepenog suda u pogledu vjerodostojnosti iskaza svjedoka Š.Z., u dijelu u kojem je navedeno da je jedino ovaj svjedok mogao znati ustrojstvo i način rada

interventnih grupa kojima je komandovao. Braniteljica s tim u vezi navodi da takav zaključak nije logičan, jer su i svi pripadnici jedinice znali ustrojstvo iste, te ukazuje na iskaze određenih svjedoka koji su izjavili da optuženi nikada nije bio komandir interventne grupe, niti je imao kakav čin, pa zaključuje da su ti iskazi kontradiktorni iskazu svjedoka Š.Z., zbog čega se njegovom iskazu ne može vjerovati, jer je usmjeren na umanj enje vlastite odgovornosti za radnje njemu potčinjenih lica.

Nisu osnovani ovi žalbeni prigovori.

Iz izreke i obrazloženja pobijane presude proizilazi utvrđenim da je optuženi bio pripadnik jedinice za obezbjeđenje ličnosti i objekata (OBL), koja je djelovala u sastavu Ministarstva ... APZB, o čemu je prvostepeni sud dao razloge na strani 6. pasus 3.obrazloženja presude. Pri tome nije ni od kakvog odlučnog značaja to da li je pomenuta jedinica bila potčinjena Ministarstvu ... APZB, ili vojnoj komandi, a niti se u žalbi iznose kakvi argumenti zbog čega bi takva okolnost uopće bila relevantna u konkretnom slučaju, pa onda navedenim žalbenim prigovorom, pravilnost pobijane presude nije dovedena u pitanje. Isto tako, u konkretnom slučaju nije relevantno ni to da li je optuženi i u kojem periodu imao neko komandno svojstvo, jer mu se na teret i ne stavlja učinjenje djela po komandnoj odgovornosti, nego neposredno činjenje. Također, neosnovan je prigovor prema kojem je nelogična ocjena prvostepenog suda u pogledu vjerodostojnosti iskaza svjedoka Š.Z.. Zapravo je nelogičan žalbeni prigovor da se njegovom iskazu ne može vjerovati jer je usmjeren na umanj enje vlastite odgovornosti za radnje njemu potčinjenih lica. Ovo stoga što je pomenuti svjedok izjavio da je optuženi u jednom periodu bio vođa jedne od interventnih grupa, ali da se ne može sjetiti kada je to bilo, pa da je isti zaista želio umanj iti vlastitu odgovornost i prebacivati je na optuženog, onda bi jedino logično bilo da izjavi kako je optuženi bio vođa interventne grupe baš u inkriminiranom periodu. U svakom slučaju, kao što je već prethodno pomenuto, okolnost da li je optuženi ili nije imao takvo (komandno) svojstvo, nije ni od kakvog značaja, a niti je navedenim žalbenim prigovorima dovedena u pitanje vjerodostojnost iskaza svjedoka Š.Z., kao ni zaključci prvostepenog suda u ovom dijelu pobijane presude.

Nadalje, žalbom se pobija i zaključak prvostepenog suda o tome da su svi optuženi imali svojstvo civila, pa se ukazuje kako je svjedok F.A. sam izjavio da je bio pripadnik 5. korpusa Armije RBiH, i da je radio na prikupljanju oružja, a činjenica da je to radio u civilu, ne oduzima mu status vojnika. Smatra da nije valjano obrazloženje suda prema kojem je ovaj svjedok bio civil iz razloga što je zatvoren u logor i nalazio se pod kontrolom pripadnika vojske APZB.

Prije svega, valja podsjetiti da se prema pravilima međunarodnog humanitarnog prava civilima smatraju sve osobe prisutne na teritoriji (pod kontrolom jedne od strana u sukobu), a koji nisu pripadnici oružanih snaga i ne učestvuju u borbi, ali i pripadnici oružanih snaga koji su položili oružje, izbačeni su iz stroja ili su onesposobljeni za borbu. Pri tome valja imati na umu da, u slučaju sumnje (da li se radi o civilu ili ratnom zarobljeniku), osoba se ima smatrati civilom.

U konkretnom slučaju, drugostepeni je sud cijenio iskaze svjedoka, uključujući iskaz svjedoka A.F., iz kojih jasno proizilazi da su oni u vrijeme učinjenja krivičnog djela bili potpuno izvan borbenog konteksta, jer su u prostorije Doma zdravlja V.K., dovedeni iz logora D. u kojem su već bili zatvoreni izvjesno vrijeme. Stoga je neosnovana tvrdnja braniteljice optuženog da se svjedok A.F. ne može smatrati civilom zbog toga jer je prije zatočenja bio pripadnik 5. korpusa Armije RBiH i u tom svojstvu radio na prikupljanju naoružanja, jer je sasvim jasno da se nije radilo o osobi koja je u vrijeme učinjenja predmetnog krivičnog djela aktivno učestvovala u bilo kakvom obliku borbe. Slijedom toga, navedeni žalbeni prigovori nisu doveli u pitanje pravilnost pobijane presude.

Nadalje, kada su u pitanju činjenična utvrđenja i zaključci prvostepenog suda u pogledu radnji učinjenja krivičnog djela iz tačke 1. izreke pobijane presude, braniteljica iznosi više prigovora, uključujući i prigovore kojima se napada vjerodostojnost iskaza svjedoka optužbe.

Ovaj sud će s tim u vezi najprije analizirati žalbene prigovore u odnosu na radnju nečovječnog postupanja prema svjedoku B.DŽ., kojima se ukazuje da ni sam svjedok, a niti ostali svjedoci, nisu potvrdili da je isti bio izvođen iz prostorije mrtvačnice i udaran kritične večeri, tj. 18.06.1994. godine.

Po ocjeni ovog suda, osnovani su navedeni žalbeni prigovori braniteljice.

Naime, kada se pažljivo i detaljno analizira iskaz svjedoka B.DŽ., te kada se taj iskaz dovede u vezu sa iskazima drugih svjedoka, onda proizilazi da prema tim dokazima, zaista nema osnova za zaključak da je i ovaj svjedok kritične večeri bio udaran od strane optuženog i ostalih pripadnika jedinice OBL.

Prema iskazu svjedoka B.DŽ. može se zaključiti da on zapravo nije siguran da li je udaran kritične večeri, ili je to bilo narednih dana, te je, u vezi s tim, iskaz ovog svjedoka vrlo konfuzan. Prema iskazima svjedoka M.H., R.E. i Dž.H., proizilazi da kritične večeri svjedok B.DŽ. nije izvođen iz mrtvačnice i udaran, s tim da su neki od svjedoka potvrdili da je ovog svjedoka (B.DŽ.), maltretirao i udario jedan od njegovih bivših učenika. Međutim, prema ovakvom činjeničnom stanju, proizilazi da nije bilo moguće na pouzdan način utvrditi da je i svjedok B.DŽ. bio udaran kritične večeri od strane optuženog i drugih osoba, te je prvostepeni sud pogriješio kada našao utvrđenim suprotno (da ovaj svjedok jeste udaran kritične večeri od strane optuženog i drugih), na što se pravilno ukazuje žalbom braniteljice optuženog.

U takvoj situaciji, ovaj sud je, u činjeničnom opisu tačke 1. izreke pobijane, u devetom redu, iz iste ispustio riječi: „B.DŽ.“. Naime, ovaj sud je našao, a imajući u vidu prije svega pravo optuženog na suđenje u razumnom roku, da nije cjelishodno prvostepenu presudu ukidati te ponovno otvarati pretres, kako bi se izvršile korekcije činjeničnog opisa u navedenom djelu, a radi se o modifikaciji koja je nedvojbeno u korist optuženog, jer je to bilo od utjecaja i kod odmjeravanja kazne. Naime, prema podacima u spisu, optuženi je zbog predmetnog krivičnog djela lišen slobode dana 25.04.2007. godine u N., gdje se

nalazio u ekstradicionom pritvoru do 17.11.2011. godine, kada je ekstradiran u BiH; optužnica protiv njega je podignuta dana 15.05.2012. godine, a prvostepeni krivični postupak je vođen do 04.05.2015. godine (s tim da je prvostepena presuda prvi puta ukinuta rješenjem ovog suda od 23.05.2013. godine, a drugi puta, rješenjem od 15.10.2015. godine), tako da iz navedenog proizilazi da je od momenta saznanja optuženog za vođenje predmetnog krivičnog postupka do danas, prošlo više od 8 godina, a da postupak još uvijek nije pravomoćno okončan. Stoga ovaj sud cijeni da princip pravičnosti, koji u sebi sadrži i pravo optuženog na suđenje u razumnom roku, u konkretnom slučaju preteže nad strogo formalnim pristupom u rješavanju predmetnog žalbenog prigovora, te imajući posebno u vidu i to da se radi o postupanju u korist optuženog, odlučeno je kao u izreci ove presude.

Ovdje je još potrebno naglasiti da po ocjeni ovog suda, nisu prihvatljivi žalbeni prigovori braniteljice optuženog kojima se nastoji opovrgnuti iskaz svjedoka B.DŽ. u cjelini, odnosno, prikazati da isti uopće ne govori istinu. Nasuprot tome, ovaj sud je uvjerenja da nejasnoće i nedosljednosti u iskazu ovog svjedoka, nisu rezultat njegove namjere da neosnovano tereti optuženog, nego proizilaze iz okolnosti traumatične situacije u kojoj se našao i njegove vlastite percepcije događaja koja je očigledno uvjetovana snažnim emocijama, pa i njegovim psihičkim stanjem, a sve to imajući u vidu i dio iskaza svjedoka R.E. koji je, u odnosu na svjedoka B.DŽ. izjavio da: „...gospodin B. je inače bolestan, on padne u nesvijest i tako usađen po 5-6 sati“. Pored toga, iskaz svjedoka B.DŽ. u mnogim dijelovima je saglasan iskazima ostalih svjedoka, pa onda ne stoji žalbena tvrdnja da se ovom svjedoku ni u čemu ne može pokloniti vjera.

Daljnji žalbeni prigovori braniteljice, formulirani su tako da se njima osporava vjerodostojnost iskaza svjedoka optužbe, i to tako što se vrši njihova detaljna analiza, te se ukazuje na brojne iskaze ili druge dokumente, koji su od strane odbrane predočavani svjedocima u toku unakrsnog ispitivanja, a koji po stavu odbrane sadrže takve proturječnosti temeljem kojih je opovrgnuta vjerodostojnost iskaza svjedoka datih na glavnom pretresu.

Prije iznošenja odgovora na ove prigovore, neophodno je prvo raščlaniti koji od tih prigovora mogu biti razmatrani u okviru žalbenog postupka, a koji ne i zbog čega.

Ovo stoga što se braniteljica optuženog u ovom dijelu žalbe, poziva na izjave svjedoka koje nisu ni izvedene kao dokazi u toku glavnog pretresa, a samim time se ne mogu razmatrati ni u žalbenom postupku.

Najprije ovaj sud zapaža, da su u toku glavnog pretresa pred prvostepenim sudom, kao dokazi odbrane uvršteni različiti dokumenti koji su poimenično navedeni na strani 4. pasus 2. i strani 5. pasus 1. pobijane presude i to: dopis oštećenog A.A. vezano za tačku 1. na spis broj Ki-2/02-RZ od 12.02.2003. godine, zapisnik CSB policije B. broj 14/02-/96 od 29.05.1996.godine o saslušanju G.H., zapisnik o saslušanju svjedoka A.F. od 05.02.2008. godine u predmetu broj KI0-190/07 u predmetu protiv optuženih Z. i I.J., zapisnik od 13.11.2001. godine Županijskog suda u K. broj K-6/01-73 u predmetu koji je vođen protiv F.A.-izjava sa glavnog pretresa svjedoka M.M., zapisnik Agencije za ... AID B. broj 02-

122/96 od 08.06.1996. godine-izjava M.M., izjava M.M. broj predmeta Ki-0-90/07 od 06.02.1998. godine u predmetu koji je vođen protiv Z. i I.J. pred Županijskim sudom u R., zapisnik o saslušanju svjedoka M.M. u predmetu Ki-10/94-RZ od 18.06.1996. godine Višeg suda u B. u krivičnom predmetu protiv F.A., zapisnik o saslušanju svjedoka H.Š. u predmetu Ki-137/97 Kantonalnog suda u S. od 23.06.1997. godine, zapisnik Agencije ... AID broj 08-74/96 od 30.05.1996. godine o saslušanju H.Š., knjiga „D. svjedok optužbe“ koju je napisao Č.K. u kojoj se nalaze izjave M.K., Dž.H., E.K., H.S., novinski članci svjedoka F.A. gdje se pominje priprema za suđenje Z. i I.J., medicinska dokumentacija za optuženog D.S. gdje je praćeno njegovo zdravstveno stanje u ekstradicionom pritvoru u N. te medicinska dokumentacija iz 1994. i 1995. godine za optuženog D.S., uputnica od 23.02.1993. godine rendgenski snimak gdje se konstatuje ranjavanje optuženog i dokument pregled nakon tog ranjavanja od 08.03.1993. godine odnosno rendgenski nalaz i mišljenje. U žalbi nije stavljen bilo kakav prigovor u odnosu na ovaj dio pobijane presude, u smislu da je odbrana eventualno izvela još neke dokaze koji u pobijanoj presudi nisu navedeni, pa onda ovaj sud zaključuje da ni za braniteljicu nije sporno da se radi upravo o onim dokazima odbrane koji su u toku glavnog pretresa i izvedeni.

Međutim, braniteljica se u žalbi poziva i na određene dokaze, koji u toku glavnog pretresa nisu izvedeni, i to: iskaz svjedoka M.M. u predmetu protiv F.A., iskaz svjedoka F.A. u predmetu protiv Đ.I., iskaz svjedoka H.S. u predmetu protiv F.A. Pored toga, iz zapisnika sa glavnog pretresa vidljivo je da su svjedoci optužbe od strane braniteljice pitani i za brojne druge iskaze, ali da ni ti iskazi nisu izvedeni kao dokazi odbrane i uloženi u sudski spis, uključujući i iskaze koje su neki od svjedoka dali u predmetnoj istrazi (protiv optuženog D.S.), no ni u pogledu tih iskaza nije postupljeno onako kako nalaže odredba člana 288. stav 1. ZKP FBiH, a jedino su iskazi svjedoka H.Š. i L. H. iz predmetne istrage, uloženi u sudski spis. Stoga je jasno da ovaj sud nije ni mogao cijeliti žalbene prigovore koji se odnose na bilo koji iskaz svjedoka koji nije izveden kao dokaz u toku glavnog pretresa, a niti je mogao cijeliti iskaze svjedoka u bilo kojem dijelu koji se dotiče takvih dokumenata, odnosno iskaza, iz prostog razloga što nije moguće upoređivati iskaze svjedoka date na glavnom pretresu, sa bilo kojim dokumentom ili iskazom koji u spisu ne postoji. Po ocjeni ovog suda, a prema načinu na koji je odbrana postupala u toku unakrsnih ispitivanja svjedoka, radi se zapravo o pokušaju apliciranja prakse MKSJ, prema kojoj je dozvoljeno, pod određenim uvjetima, svjedocima predočavati njihove ranije izjave koje se ne ulažu kao materijalni dokazi, nego se cijene kroz iskaz svjedoka koji je u pitanju³, ali i tada, po stavu MKSJ, „bitno je imati u vidu da će se pretresno vijeće osloniti na lično svjedočenje u sudnici“. Dakle, u konkretnom je slučaju odbrana propustila da uvede svoje dokaze u skladu sa važećim procesnim zakonom, zbog čega se na njih ne može ni pozivati u žalbenom postupku. Pored toga, ovaj sud zapaža i to da određeni dokazi koje odbrana jeste uvela kao svoje dokaze, a na koje se u žalbi poziva, ne udovoljavaju niti minimalnim kriterijima vjerodostojnosti, zbog čega takvi dokazi nisu ni mogli dovesti u pitanje iskaze koje su svjedoci dali na glavnom pretresu. Konkretno, radi se o slijedećim dokazima:

³ Vidi npr. presudu pretresnog vijeća u predmetu Kvočka i dr., par.800: „Pretresno vijeće je odlučilo da strane u postupku mogu da koriste ranije izjave u svrhu osporavanja vjerodostojnosti svjedoka, ali da one ne mogu biti prihvaćene kao dokazni materijal.“

zapisnici Županijskog suda u R. o saslušanju svjedoka A.F. od 05.02.2008. godine i svjedoka M.M. od 06.02.2008. u predmetu broj KI0-190/07, protiv optuženih Z. i I.J. koji (pored toga što su u fotokopiji), uopće ne sadrže potpise - niti svjedoka, niti istražnog suca; zatim zapisnici o saslušanju svjedoka M.M. – zapisnik Županijskog suda u K. broj K-6/01-73 od 13.11.2001.godine, sa glavnog pretresa u predmetu protiv F.A. i zapisnik Višeg suda u B. broj Ki – 10/94 – RZ od 18.06.1996. godine, u predmetu istrage protiv F.A., također nisu ovjereni od nadležnih sudova u pogledu istovjetnosti; iskazi svjedoka H.Š. – sa zapisnika iz istrage Kantonalnog suda u S., u predmetu broj Ki – 137/97 od 23.06.1997. godine, protiv okrivljenog Đ.I., te iskaz istog svjedoka sa zapisnika o glavnom pretresu Kantonalnog suda u S., broj K-162/97 u predmetu protiv istog optuženog (Đ.I.), također u fotokopiji i bez ikakve ovjere nadležnog suda u pogledu istovjetnosti.

Nadalje, odbrana je kao svoje dokaze uložila i slijedeće dokaze: izjavu G.H. sa zapisnika CSB B., bez broja, od 29.05.1996. godine, izjavu M.M. sa zapisnika Agencije ... AID B. broj 02-122/96 od 08.06.1996. godine, te izjavu H.Š. sa zapisnika Agencije ... AID broj 08-74/96 od 30.05.1996. godine.

Međutim, ovakve izjave ne mogu uopće biti korištene kao dokazi. Naime, radi se o izjavama koje su date izvan krivičnog postupka, i koje prema izričitim zakonskim odredbama nisu mogle biti korištene kao dokazi ni u krivičnim postupcima koji su vođeni u vrijeme važenja ranijih procesnih zakona, a pogotovu to nije moguće prema odredbama sada važećeg procesnog zakona. Stoga je pravilno postupio prvostepeni sud kada takve dokaze u konkretnom slučaju uopće nije niti cijenio.

Dakle, ovaj sud će u nastavku ove presude, odgovoriti na one prigovore odbrane koje je, s obzirom na sve naprijed navedeno, moguće analizirati i cijeniti. Tim prigovorima ukazuje se na određene dijelove iskaza svjedoka i isti se analiziraju, ali ovaj sud zapaža da su generalno, ti dijelovi iskaza izvedeni iz konteksta cjelokupnog iskaza određenog svjedoka, i/ili bez dovođenja u vezu sa drugim dokazima, a neki od njih su i nekorektno interpretirani.

Braniteljica smatra da su iskazi svjedoka u odnosu na tačku 1., nedovoljno konzistentni i uvjerljivi u pogledu identifikacije optuženog, te da ih je trebalo dovesti u vezu sa iskazom svjedoka H.E.a (koji optuženom daje alibi) i osloboditi optuženog primjenom principa in dubio pro reo.

Međutim, ovaj sud nalazi da su iskazi svjedoka u odnosu na ovu tačku bili sasvim dovoljni za izvođenje zaključka o krivnji optuženog, s obzirom da su bitnim dijelovima saglasni i nisu osporeni dokazima odbrane.

Tako iz iskaza svjedoka M.M., J.M. i Dž.H. proizilazi da su optuženog poznavali od ranije, dok je svjedok H.Š. izjavio da ga je vidio za vrijeme dok je bio zatvoren u D., jer mu je donosio pozive, s tim da je njegovo ime saznao od drugih. Ostali svjedoci, koji optuženog nisu od ranije znali, također su njegovo ime saznali od drugih zatvorenika. Svi svjedoci su također saglasni u opisu samog događaja, tj. njegovih bitnih dijelova (kada i kako su odvedeni iz D., gdje su potom zatvoreni i u kakvim uvjetima, kako su prozivani i izvođeni

„na udaranje“, na koji način se to udaranje odvijalo i ko je u tome učestvovao, kada su vraćeni u D. i dr.), pri čemu većina njih pamti da je optuženi bio obučen u crnu majicu kratkih rukava, ili su ga upamtili po drugim detaljima, a o svemu će biti više riječi kroz odgovor na konkretne žalbene prigovore.

Žalbom se prvo osporava iskaz svjedoka F.A., u dijelu u kojem je izjavio da je optuženog upoznao dok je bio u logoru D., a njegovo ime su mu rekli drugi logoraši, međutim, u toku postupka nije ni utvrđeno da je optuženi dolazio u D., a čudno je i to da se svjedok ne sjeća od koga je saznao ime optuženog. Sam optuženi je izjavio da je svega dva puta dolazio u D., ali samo do kapije.

Po ocjeni ovog suda, navedenim prigovorima nije osporena vjerodostojnost iskaza svjedoka F.A.. Prije svega, njegov je iskaz u žalbi pogrešno interpretiran, jer isti nije izjavio da je optuženog ranije viđao u D., nego ga je prvi puta vidio na dan inkriminiranog događaja, kada je odveo njega (svjedoka), sa grupom drugih zatvorenika u dispanzer.⁴ To što se svjedok ne može sjetiti od koga je čuo ime optuženog, ničim ne dovodi u sumnju njegov iskaz, s obzirom da je zaista nerealno očekivati da bi se bilo koja prosječna osoba mogla sjetiti svih detalja nekog događaja, a posebno kada se radi o tako traumatičnoj situaciji u kojoj su se svjedoci nalazili i to nakon proteka 18 godina od samog događaja. Pored toga, svjedok je prepoznao optuženog i u toku svjedočenja na glavnom pretresu.

Dalje se žalbom osporava iskaz svjedoka H.Š., koji je naveo da je optuženog poznao ranije jer mu je isti donosio pozive u D., da bi kasnije izjavio da kada su dovedeni u dispanzer, nikoga nije znao nego su mu drugi, među kojima i F.A., rekli da se radi o optuženom D.S., pa se postavlja pitanje kako je F.A. mogao ovom svjedoku reći da se radi o optuženom, kada ga ni on nije znao. Također ukazuje da su svjedoci pripadnici OBL objasnili dužnosti pripadnika te jedinice, u koje nije ulazilo nošenje poziva i hapšenje.

Međutim, kada se iskaz ovog svjedoka pažljivo analizira, u njemu nema nikakve proturječnosti. Svjedok nije ni tvrdio da je ime optuženog znao u momentu kada mu je donosio pozive u D., nego je po dovođenju u dispanzer od drugih saznao kako se zove, pri čemu ni to da je ime optuženog saznao od F.A., ne dovodi u pitanje njegovu vjerodostojnost. Oštećeni, njih 12, skupa su odvedeni iz D. i skupa bili zatvoreni u mrtvačnici, te su neki optuženog poznavali od ranije a neki ne, pa je sasvim logično da su u međusobnom razgovoru svi došli do saznanja o osobama koje su ih dovele i zlostavljale, uključujući i optuženog, pri čemu je sasvim nebitno od koje osobe (poimenično) su to saznali. Pored toga, ovaj je svjedok bio izričit da mu je optuženi ostao upečatljiv zbog izgleda i ponašanja („bio je čist, uredan i drzak“, nosio je crnu majicu), prepoznao ga je u sudnici, te je na pitanja optuženog o tome koliko puta ga je vidio, sasvim sigurno i uvjerljivo odgovorio da ga je vidio kad mu je donosio pozive (u D.), kad su mu stavljali lisice (kritičnog dana), i u dispanzeru (gdje su odvedeni i bili zlostavljani).⁵ Da li je ili nije u „opis poslova“ pripadnika jedinice OBL ulazilo uručenje poziva i hapšenje, zaista nije

⁴ Zapisnik sa glavnog pretresa od 26.03.2012. godine, str.45.

⁵ Zapisnik sa glavnog pretresa od 26.03.2012. godine, str. 16.

okolnost koja je u toku postupka utvrđivana (kako se to i u žalbi primjećuje), ali takva okolnost po ocjeni ovog suda nije odlučna, jer čak i da to nije formalno bio njihov zadatak, ne znači da oni to nisu činili. Ovo tim više što su upravo takve radnje potvrđene iskazima svjedoka, koji ovakvim žalbenim prigovorima nisu dovedeni u pitanje.

Dalje, žalbom se osporava iskaz svjedoka B.DŽ., u dijelu u kojem je naveo da je optuženog upoznao 1993. godine kad je dolazio u njegov stan (po izjavi svjedoka „kad su me hapsili kada su mi bacili dijete o zid“), ali da u dijelu iskaza tvrdi da ga je upoznao u D., i da je optuženi bio „komandant zloglasnog F. bataljona za mučenje“, iako iz dokaza proizilazi da optuženi nije bio komandant bilo koje jedinice, a naročito ne bataljona.

Također je ova žalbena interpretacija prilagođena vlastitim zaključcima odbrane. Ni ovaj svjedok nije tvrdio da je znao ime optuženog u momentu dolaska u njegov stan, nego da ga je tada prvi puta vidio, dok se navodi svjedoka da je optuženi bio „komandant zloglasnog F. bataljona za mučenje“, interpretiraju posve bukvalno, iako je sasvim jasno da se radi o svjedokovoj percepciji onoga šta je o optuženom čuo.

U vezi sa iskazom svjedoka J.M. (koji je u toku glavnog pretresa pročitao jer je svjedok umro), u žalbi se navodi da svjedok nije izjavio da ga je upravo optuženi vozio u bolnicu, iako je to nesporno i o tome postoji ljekarska dokumentacija, pa zaključuje da nije sporno da su optuženi i ovaj svjedok kontaktirali, ali ne u D., nego prilikom odvoženja u bolnicu, kada ga je (svjedoka), optuženi oslovio sa „D.“. Ukazuje da je i prema iskazu svjedoka H.E. jasno da je optuženi sutradan vozio ovog svjedoka u bolnicu, čime je potkrijepljen i iskaz optuženog. Također se ukazuje da je ovaj svjedok izjavio da je prilikom udaranja čuo da su ga dvojica izvršilaca krivila za to što su morali stražariti na B. ploči i O. brdu, a da prema iskazu H.E. proizilazi da optuženi nikada nije stražario na tim lokacijama, o čemu prvostepeni sud nije dao razloge.

Međutim, ponovo se radi o izvođenju vlastitih zaključaka i interpretacija odbrane u odnosu na dokaze na koje se poziva. Naime, iz iskaza svjedoka J.M. jasno proizilazi da je po grupu zatočenika u D. došao upravo optuženi S.D., kojeg je od ranije dobro poznao, te je zatočenike prozivao po imenu, kada je njega (svjedoka), oslovio sa „D.“, pa nema nikakvog osnova za žalbenu tvrdnju da se radi o kontaktu ovog svjedoka i optuženog tokom vožnje u bolnicu. Šta više, dokazi uopće ne potvrđuju ni iskaz optuženog, a ni iskaz svjedoka H.E. u tom dijelu. Prema iskazu svjedoka J.M., proizilazi da on, iako teško povrijeđen, nije ni vođen doktoru iz dispanzera, nego tek kada su vraćeni u D., i to nakon više od 20 dana, a da je takva njegova izjava tačna, potvrđeno je medicinskom dokumentacijom (JU Dom zdravlja V.K., ovjereni izvod iz medicinske dokumentacije od 20.08.1997. godine), iz koje se jasno vidi da je pacijent J.M. primljen dana 06.07.1994. godine, a potom i dana 13.07.1994. godine (u zagradi stoji-civilni pritvor), i gdje je konstatiran prijelom podlaktice (nalaz i mišljenje dr. D.S. od 18.07.1997. godine). Nadalje, nesporno je da je u predmetnom događaju optuženi učestvovao sa više izvršilaca, pa okolnost da su dvojica od njih pominjali mjesta na kojima optuženi nije stražario, ni na koji način ne dovodi u pitanje iskaz ovog svjedoka, a niti je on uopće pomenuo da je optuženi bio jedan od te dvojice koji su ga optuživali za mjesta stražarenja. Također, sud nije u obavezi da cijeni svaki dokaz, a

ni svaki dokaz u cjelini, nego samo ono što je bitno i relevantno za donošenje odluke, pa kako je očigledno da se u vezi sa navedenim ne radi ni o kakvim bitnim i odlučnim činjenicama, onda time što prvostepeni sud o tome nije dao razloge, pravilnost pobijane presude nije dovedena u pitanje.

Dalje, žalba dovodi u vezu iskaze svjedoka Š.Z. i L.S., pa ukazuje da je prvostepeni sud utvrdio kako je S.L. rekao Š.Z. da je civile iz D. doveo optuženi, ali da je svjedok Š.Z., na glavnom pretresu od 13.01.2015. godine izjavio da nije siguran da mu je to L. rekao, dok je L. potvrdio da je razgovarao sa Š., ali ne i da mu je rekao da je tu bio S.D., već naprotiv, da je svjedok izjavio kako optuženog nije vidio kada je došao na lice mjesta i prekinuo tuču, niti ga je vidio u kuhinji. Također ukazuje da je odbrana predložila S.L. za svjedoka baš radi toga što smatra da je vidio ko su izvršioc i da je sigurno da optuženog nije vidio tu, ali je izbjegao da kaže koga je vidio kako se ne bi stavljao u poziciju da optužuje neka lica. Zato smatra da nije valjan zaključak prvostepenog suda prema kojem S.L. nije želio teretiti optuženog.

I u ovom dijelu, žalba izvodi dijelove iskaza svjedoka iz cjelokupnog konteksta. Svjedok Š.Z. je na glavnom pretresu dana 29.02.2012. godine, izričito izjavio da mu je S. (S.) L. rekao da je optuženi doveo u dispanzer 12 civila iz D., koji su tu bili zatvoreni 4-5 dana i maltretirani, a potom vraćeni u D. Povodom te informacije razgovarao je i sa optuženim, koji mu je potvrdio da je doveo tih 12 ljudi iz D., i da su ga tako uputili iz dežurne službe policijske stanice. Na glavnom pretresu dana 31.03.2015.godine, isti svjedok je izjavio da se sada ne sjeća u kojem je kontekstu L. pominjao optuženog, ali da ostaje kod svog ranijeg iskaza, pa je onda jasno da se žalbom nekorektno i samo parcijalno interpretira ovaj iskaz. Nadalje, tačno je da je svjedok L.S. izjavio da optuženog nije zatekao na licu mjesta, ali je isto tako naveo da kada je došao i upalio svjetlo, nije ni zatekao nikoga od pripadnika OBL, govoreći: „ja mislim da je se sve to razbježalo“. Prema tome, ovaj dio iskaza ni na koji način ne isključuje učešće optuženog u prethodnim dešavanjima (prije dolaska L.S.a), a ovo tim više što iz iskaza svjedoka – oštećenih to jasno proizilazi. Što se tiče prigovora odbrane o „izbjegavanju“ svjedoka L. da navede koga je zatekao, radi se zapravo o istom stavu koji je zauzeo i prvostepeni sud (da je ovaj svjedok vidio ko su izvršioc i, ali nije želio to da kaže), s tom razlikom da prvostepeni sud smatra kako on štiti optuženog, a odbrana da optuženi zaista tu nije bio. Kako je već prethodno odgovoreno zbog čega ovaj sud nalazi da iskaz svjedoka L. nije doveo u pitanje učešće optuženog u predmetnom događaju, onda je time odgovoreno i na ovaj žalbeni prigovor.

Slijedeći iskaz koji se žalbom pobija je iskaz svjedoka D.I., koji je izjavio da je identitet optuženog saznao od R.E., ali da je ovaj posljednji izjavio da optuženog nije znao, nego „da su mu kasnije govorili da kaže da je to S.D.“. Prije svega, ovaj sud ponovo primjećuje da se u žalbi iznosi nešto što niko nije izjavio i da se izjave interpretiraju nekorektno, jer svjedok R.E. niti jednom riječju nije izjavio da mu je bilo ko govorio da kaže da je to optuženi, nego je vrlo detaljno objasnio zbog čega ne može potvrditi da je optuženi učestvovao u predmetnom događaju, ali tu mogućnost nije ni isključio („možda sam ga i vidio ali ja ne

mogu tvrditi da jesam, jer nepoznate ljude u tom momentu...“)⁶, te da su mu drugi zatočnici rekli da je to optuženi.

Dalje se u žalbi navodi kako je prvostepeni sud zaključke u pogledu učešća optuženog u premlaćivanju, prvenstveno izveo iz nezakonitog iskaza Dž.H.

U pogledu prigovora zakonitosti ovog dokaza, ovaj sud je već naprijed naveo razloge, dok je tvrdnja o zasnivanju prvostepene odluke na ovom iskazu posve netačna, s obzirom da je ona utemeljena na nizu dokaza (uključujući i iskaz Dž.H.), koji su pravilno cijenjeni i dovedeni u vezu, o čemu su dati i valjani razlozi, pa pravilnost odluke o krivnji optuženog za radnje opisane u tački 1. izreke pobijane presude, nije dovedena u pitanje ni ovim žalbenim prigovorom.

Iskaz svjedoka M.M. nastoji se žalbom opovrgnuti dovođenjem u vezu sa iskazima koje je dao u predmetu protiv F.A. i protiv I. i Z.J. S tim u vezi, iskaz u predmetu protiv F.A. nije ni izveden kao dokaz, a iskaz u predmetu protiv I. i Z. J. ne udovoljava ni elementarnim kriterijima vjerodostojnosti, o čemu su prethodno već dati razlozi, pa stoga ovakvi prigovori ne mogu dovesti u pitanje vjerodostojnost iskaza pomenutog svjedoka koji je dat na glavnom pretresu. Dalje se navodi da prvostepeni sud nije doveo u vezu iskaz ovog svjedoka (M.M.) sa iskazom optuženog koji je tvrdio da sa svjedokom nikada nije razgovarao, da ga je poznao samo iz viđenja dok je radio u „A.“ (do 1989. godine), pri čemu svjedok „ne nudi bilo kakvo pojašnjenje kako je poznao optuženog i da li je sa istim uopšte razgovarao.“ Međutim, ponovo se radi o netačnim žalbenim tvrdnjama. Svjedok M.M. detaljno je u svom iskazu pojasnio na koji način je poznao optuženog prije rata (radili skupa u „A.“, svjedok je bio inženjer, a optuženi majstor na održavanju), te je na pitanja o tome da li su razgovarali izjavio: „A ljudi moji sa ove distance, vjerovatno sam komunicirao do rata i u tom periodu...“⁷, pa je i za ovaj sud sasvim normalno i logično da se svjedok, nakon tolike vremenske distance i ne može izjasniti o konkretnim situacijama razgovora sa optuženim. Ono što je bitno, a što braniteljica posve zanemaruje, je to da svjedok M.M. u svom iskazu daje sasvim uvjerljivo objašnjenje o učešću optuženog u zlostavljanju, jer se ne radi samo o tome da je optuženog kritične večeri, za vrijeme udaranja poznao po glasu, nego mu je to isto u naknadnom razgovoru potvrdio i izvjesni Č. (koji je također u događaju učestvovao), sa kojim je popio kafu i koji mu je priznao da je i sam tukao zatočnike, a pored njega još i optuženi D.S., zatim S.M. zv. C., te neki momak sa B. i drugi.⁸ S tim u vezi, da je u predmetnom događaju zaista učestvovao i izvjesni Č., potvrdili su i svjedoci F.A. i R.E., te je i sam optuženi u svom iskazu naveo kako je čuo da je oštećene u dispanzeru zlostavljao, između ostalih, i M.Č..

⁶ Zapisnik sa glavnog pretresa od 26.03.2012. godine, str. 36.

⁷ Zapisnik sa glavnog pretresa od 26.03.2012. godine, str. 71.

⁸ Zapisnik sa glavnog pretresa od 26.03.2012. godine, str. 69.

U nastavku žalbe, ponovo se opovrgava iskaz svjedoka H.Š., te se ponavljaju isti prigovori na koje je ovaj sud već prethodno odgovorio. Pored toga, ukazuje se i na iskaz ovog svjedoka koji je dao u predmetu protiv I.Đ., a u kojem nije spominjao optuženog, ali ni taj prigovor ne dovodi u pitanje vjerodostojnost ovog iskaza. Ovaj sud je već ranije dao razloge u pogledu dokazne vrijednosti takvih iskaza, a pored toga, generalno se može primijetiti i to da je sasvim nerealno očekivati da će svjedoci koji svjedoče u drugim postupcima, protiv drugih osoba koje su dakle u fokusu u tim postupcima, svaki put pominjati i druge osobe ili događaje koji nisu predmet konkretnog postupka, i o kojima možda nisu ni pitani. U tom smislu, sasvim logično i uvjerljivo pojašnjenje dao je svjedok A.F., kada kaže: „uvijek kada se priča nešto izostaviš“, kao i svjedok B. Dž., kada odgovara na pitanja o tome zašto ranije nije spominjao optuženog: „da su me pitali to, to bi i odgovorio“. Stoga sve takve izjave, pored formalnih nedostataka u pogledu potvrde istovjetnosti o kojima je prethodno bilo riječi, ne mogu „pretegnuti“ nad onim što su svjedoci iskazali u konkretnom krivičnom postupku, odnosno, dovesti u pitanje vjerodostojnost onoga što svjedoci neposredno, u ovom postupku, kazuju u odnosu na optuženog i njegove radnje.

Dalje se žalba ponovo poziva na iskaz svjedoka R.E., koji nije potvrdio da je u predmetnom događaju učestvovao optuženi, no i o tome je prethodno već bilo riječi. Okolnost da ovaj svjedok nije mogao potvrditi učešće optuženog (mada to nije ni isključio), pri čemu je i sasvim uvjerljivo pojasnio zbog čega to nije u mogućnosti, ni na koji način ne dovodi u pitanje niti iskaze drugih svjedoka koji potvrđuju učešće optuženog u predmetnom događaju, a niti zaključke prvostepenog suda s tim u vezi. U ovom dijelu žalbe se iznosi teza prema kojoj se iz ovakvog kazivanja svjedoka R.E. vidi da su svjedoci instruirani da terete optuženog, pa su neki podlegli tim pritiscima, a neki (poput R.E.), nisu. Međutim, takva je tvrdnja sasvim paušalna i ničim argumentirana, s obzirom na već date razloge kako u pogledu iskaza ovog svjedoka, tako i drugih.

Žalba se u nastavku ponovo bavi iskazom svjedoka F.A., pa se prvo iznosi potpuno netačna tvrdnja da je to jedini svjedok koji je vidio i prepoznao optuženog kao izvršioca, ali da to nije tako, proizilazi već iz prethodno pomenutih iskaza svjedoka. Zatim se ukazuje da je jedino ovaj svjedok izjavio kako je kritične večeri vidio Š.Z. kako sjedi za stolom i izdaje naređenja da se zatvorenici tuku. Međutim, ni to ne dovodi u pitanje vjerodostojnost ovog iskaza, niti se radi o kakvoj odlučnoj činjenici, ali se bez obzira na to može primijetiti da je Š.Z. ipak pomenut u iskazima nekih svjedoka a u vezi predmetnog događaja. Tako je svjedok L.S. izjavio da je isti bio prisutan u dispanzeru kritične večeri, tj. da je tu spavao, zatim je svjedok Dž.H. naveo da ih Š. nije tukao, ali da kao „šef“ nije poduzimao ništa da ih drugi ne tuku, a svjedok R.E. je izjavio da mu je L.S. rekao da „iza svega stoji Š.Z.“. Pored toga, svi svjedoci oštećeni su saglasni u tome da su iz prostorije mrtvačnice, u hodnik gdje su udarani, bili izvođeni jedan po jedan, pa je onda sasvim moguće da je Š.Z. bio prisutan u vrijeme izvođenja svjedoka F.A., ali ne i u vrijeme izvođenja ostalih. Dalje, netačna je i žalbena tvrdnja kako je svjedok A.F. jedini koji je potvrdio da je optuženi pročitao spisak po odvođenju iz D. (potvrdio je i svjedok J.M.), te da je optuženi vratio zatočenike u D. (potvrdio je i svjedok Š.Z. kojemu je to prenio S.L.), ali sve i da nema potvrde ovih detalja u iskazima ovih svjedoka, to i dalje ne bi dovelo u sumnju vjerodostojnost ovog iskaza kao

cjeline, s obzirom da se radi o sasvim nebitnim detaljima, a isto se odnosi i na žalbenu tvrdnju da je samo ovaj svjedok izjavio da im je optuženi nakon prelaćivanja ulazio u prostoriju mrtvačnice gdje su bili zatvoreni. Dalje se u žalbi ističe kako ovaj svjedok nije prepoznao optuženog na slikama koje mu je pokazivala n. policija, i da je tada rekao da je optuženi imao kosu dugu do ramena. S obzirom da se radi o dokazu koji u toku postupka nije izveden, ovaj sud ga ne može ni komentirati, s tim da je svjedok u toku glavnog pretresa potvrdio da zaista nije prepoznao optuženog na tim fotografijama, ali je isto tako pojasnio da nije ni rekao da je optuženi imao kosu do ramena, nego dužu kosu (pri tome ovaj sud zapaža da je i svjedok H.E., pripadnik jedinice OBL izjavio da je optuženi imao „malo bujniju kosu“). Također se žalba poziva na fotografije optuženog koje su tokom postupka predočavane nekim svjedocima, među kojima i svjedoku A.F., i za koje odbrana tvrdi da potiču iz inkriminiranog perioda. S tim u vezi, ovaj sud zapaža da se 2 fotografije nalaze u sudskom spisu, pa slijedi da ih je prvostepeni sud prihvatio kao dokaze odbrane, iako to nije izričito navedeno u pobijanoj presudi. Na jednoj od fotografija (manjeg formata), nalaze se 4 osobe, a na drugoj (A4 formata), nalaze se 3 osobe. Međutim, da bi se takve fotografije uopće mogle predočavati svjedocima, neophodno je da se na nesporan način utvrdi kada su iste sačinjene i ko se na njima nalazi, a u konkretnom slučaju, niti identitet osoba na fotografiji, niti period iz kojeg potiču, nisu na pouzdan način utvrđeni, pa da bi se tim fotografijama mogao dati neki dokazni značaj. Odbrana je to pokušala učiniti putem svjedoka H.S., koji je izjavio da se na manjoj fotografiji uopće ne nalazi optuženi (ali je i ta fotografija predočavana nekima od svjedoka), a na većoj se nalazi on (svjedok), te optuženi i njegov brat, i da je ta fotografija sačinjena u 7. ili 8. mjesecu 1994. godine. Pri tome je na zapisniku o saslušanju ovog svjedoka samo uneseno da svjedok pokazuje ko je optuženi („evo ovaj“), ali se uopće ne precizira pozicija svake od te tri osobe, pa da bi bilo jasno koja od tih osoba je optuženi. Osim toga, ovaj sud posebno zapaža da se na toj (većoj) fotografiji, nalaze osobe koje su obučene u džempere, a preko toga u maskirne uniforme i prsluke, pa je zaista neprihvatljiva tvrdnja pomenutog svjedoka da se radi o ljetnom periodu, tj. o 7. ili 8. mjesecu 1994. godine, dakle, o inkriminiranom periodu. Ovo posebno kada se uzmu u obzir izjave svjedoka koji saglasno tvrde da su optuženog zapamtili između ostalog i po tome jer je u spornom periodu bio obučen u crnu majicu kratkih rukava, te iskazi svjedoka koji su svjedočili u odnosu na tačku 2., i koji su naveli da su bile velike vrućine, pa bi zaista apsurdno bilo prihvatiti da bi na vrhuncu ljeta (juli ili avgust), osobe na fotografiji, bile obučene na naprijed opisani način. Iz svih tih razloga, ovaj sud nalazi da se takvom dokazu ne može pripisati bilo kakva dokazna vrijednost, zbog čega te fotografije i nisu mogle dovesti u pitanje vjerodostojnost iskaza svjedoka kojima su predočavane. Također, ovaj sud zapaža i to da je svjedok A.F. kada mu je predočena jedna od fotografija (a nije konstatirano koja), izjavio: „ovdje je fino ošišan, možda se šišo, koje godine je ovo“⁹, što bi impliciralo da je optuženog zapravo na fotografiji prepoznao. Međutim, taj dio iskaza ovaj sud neće cijeliti ni na štetu, ni u korist optuženog, s obzirom na prethodno istaknute nedostatke kod provođenja takvog prepoznavanja. U suštini, odgovor ovog suda na sve prethodno navedene prigovore je da oni nisu doveli u pitanje vjerodostojnost iskaza svjedoka F.A., a iz naprijed navedenih razloga. To vrijedi i za žalbene prigovore kojima se

⁹ Zapisnik sa glavnog pretresa od 26.03.2012. godine, str. 56.

ukazuje da je svjedok ranije izjavljivao da su udarani u teretani, no svjedok je to pojasnio („nije to teretana, to je hodnik, ja sam zamišljo da je to teretana...“), a isto se odnosi na njegovo prisustvo na S.G. kada je preminuo R.E. – svjedok je pojasnio da je on na S.G. bio dan ranije. Pored toga, radi se i o ukazivanju na iskaze koji su dati u predmetima protiv drugih učinitelja, o kojima je ovaj sud već zauzeo stav, i koji ničim nisu doveli u pitanje svjedočenje ovog svjedoka u konkretnom predmetu.

U vezi sa iskazom ovog svjedoka, žalba navodi kako je prvostepeni sud ocijenio irelevantnom činjenicu da je isti potpisao „Saglasnost sa inicijativom da se okrug B. formira kao APZB uključena u sastav Republike Bosne i Unije RBiH“, pa onda postavlja pitanje kako je to irelevantno kada je prvostepeni sud zaključio da su civili zatvarani u D. zbog toga što se nisu slagali sa idejom o formiranju APZB.

I po ocjeni ovog suda navedena je okolnost irelevantna te ničim ne dovodi u pitanje pravilnost pobijane presude. Naime, brojni svjedoci su se izjasnili zašto su zatvoreni, i prema njihovim iskazima, razlog je nesporno u tome što nisu željeli da se priključe APZB, smatrajući to izdajom i napadom na suverenitet R BiH. Međutim, žalbom se uopće ne ukazuje zbog čega bi ove okolnosti bile od bitnog utjecaja na drugačija činjenična utvrđenja prvostepenog suda, te šta se zapravo time dovodi u pitanje, pa slijedom toga, ni takvim žalbenim prigovorima nije osporena pravilnost pobijane presude.

Potom žalba ukazuje da prvostepeni sud nije cijenio podnesak svjedoka A.A. od 26.02.2003. godine, u kojem je, prema navodima žalbe, isti odbio da svjedoči, navodeći u tom dopisu da se ničega ne sjeća, a da je optuženog iza rata zastupao u jednom parničnom postupku, pa se postavlja pitanje zbog čega ni istražni sudija ni tužitelj nikada nisu saslušali ovog svjedoka.

S tim u vezi, ovaj sud prvenstveno zapaža da u pomenutom podnesku A.A. nije navedeno da isti odbija da svjedoči. Tačno je da je navedeno da se isti više ničega ne sjeća („prisiljavao sam se da sve što prije zaboravim“), i da je ranije zastupao optuženog, ali je također navedeno i to da, ukoliko bi morao doći na sud, da traži status zaštićenog svjedoka, s obzirom da se plaši za mir i sigurnost članova svoje porodice, pa se dakle ponovo radi o nekorektnoj žalbenoj interpretaciji dokaza. Nadalje, već prethodno je ukazano da sud nije u obavezi da cijeni sve dokaze, nego samo one koji su bitni i relevantni, dok žalba ne nudi nikakvu argumentaciju zbog čega bi ovaj dokaz bio od bitnog utjecaja za drugačija činjenična utvrđenja. U žalbi se zapravo samo iznose ničim potkrijepljene pretpostavke („malo je vjerovatno da bi se neko odlučio da štiti interese onoga ko ga je par godina ranije pretukao“), odnosno, postavlja se pitanje koje nema nikakve logične podloge – „zbog čega ni istražni sudija ni tužitelj nikada nisu saslušali ovog svjedoka“. Logično je zapravo bilo, ako odbrana već polazi od naprijed navedenih pretpostavki, da insistira na saslušanju ovog svjedoka i traži od suda primjenu procesnih mehanizama kojima se to omogućava, no takva svoja prava odbrana u toku postupka nije iskoristila.

Žalbom se također ukazuje da optuženi nije imao ključ od prostorije u kojoj su boravili oštećeni, da je ključ bio kod dežurnog, a to optuženi nije bio, pa se postavlja pitanje zbog

čega je optuženi oglašen krivim i za boravak oštećenih u prostorijama mrtvačnice u naredna tri dana jer oni nisu bili u njegovoj vlasti u tom periodu.

Međutim, iz izreke pobijane presude jasno proizilazi da se optuženom takvo što i ne stavlja na teret, nego isključivo radnja optuženog na dan 18.06.1994. godine, koja se sastoji u odvođenju civila iz D. i udaranju oštećenih skupa sa drugim osobama, pa je jedino u toj izreci navedeno da su posljedicom tog udaranja oštećeni trpili teške tjelesne bolove u narednim danima, a ne i da su u tom periodu bili pod kontrolom optuženog, a niti to proizilazi iz obrazloženja pobijane presude.

Potom, žalbom se osporava i dio obrazloženja pobijane presude u kojem se navodi da iskazi svjedoka iz drugih predmeta nisu doveli u pitanje vjerodostojnost iskaza u konkretnom predmetu i da na takvim dokazima ne može temeljiti svoju presudu, pa braniteljica tvrdi da je odbrana ovlaštena koristiti takve iskaze da bi se osporio kredibilitet svjedoka, a da prvostepeni sud nije ni cijenio te razlike u iskazima koji se razlikuju u zavisnosti od toga kome se sudi, niti su svjedoci mogli da objasne ključne razlike u svojim iskazima.

Prije svega, ovaj sud nalazi pravilnim zapažanje braniteljice da će se iskazi svjedoka razlikovati u zavisnosti od toga kome se sudi, o čemu je i prethodno bilo riječi, a što je sasvim normalno i logično, s obzirom da je u drugim postupcima, različit i predmet dokazivanja, te je fokus uvijek na onome što je predmet konkretne optužbe. Pored toga, ovaj sud je već dao osvrt na korištenje takvih dokaza u ovom krivičnom postupku, te propuste odbrane s tim u vezi. Ovdje je još jedino potrebno dodati da je pravo odbrane da opovrgava kredibilitet svjedoka, također podložno određenim pravilima koja podrazumijevaju između ostalog i to da se svjedocima pruži prilika da pogledaju iskaz koji im se predočava, da potvrde ili ne potvrde da li se na tim iskazima nalazi njihov potpis, da potvrde ili ne potvrde sjećaju li se da su davali izjavu, te da se svaki puta u odnosu na bilo koji dio izjave koji se svjedoku predočava, dozvoli svjedoku da pruži objašnjenje, što sve u konkretnom slučaju ne samo da nije dosljedno provedeno, nego se iz zapisnika o saslušanju svjedoka jasno vidi da nekim svjedocima nije uopće pružena prilika da odgovore na postavljena pitanja, da su im različiti zapisnici predočavani jedan za drugim i to samo tako što bi braniteljica izjavila da se radi o određenom iskazu, dakle, bez njegovog pravilnog identificiranja, da se insistiralo na odgovoru svjedoka čak i kada bi izjavio da se iskaza uopće ne sjeća, te niz drugih propusta same odbrane, usljed kojih kredibilitet svjedoka nije ni mogao biti doveden u pitanje. Dakle, nije sporno to da stranke u postupku imaju pravo opovrgavati kredibilitet svjedoka, ali taktika kojom se svjedok nastoji zbuniti, a da pri tome nije izdejstvovan njegov jasan odgovor, ne može postići onaj cilj kojem stranka, u ovom slučaju odbrana, teži. Pored toga, u vezi sa konkretnim iskazima svjedoka, već su prethodno dati detaljni razlozi. U pravu je stoga bio i prvostepeni sud kada je svoju odluku utemeljio na iskazima svjedoka koje su dali na glavnom pretresu, a ne na iskazima iz drugih predmeta, s tim da jeste cijenio iskaze iz istrage u konkretnom predmetu. U vezi s tim su dati i sasvim prihvatljivi i dovoljni razlozi (na strani 23., pasus 3.), pri čemu se prvostepeni sud pravilno pozvao i na relevantne procesne odredbe (član 296. stav 1. i član 288. stav 1. ZKP FBiH), te sasvim određeno naveo zbog čega pojedine razlike u iskazima svjedoka ne

dovode u pitanju njihovu vjerodostojnost, zbog čega suprotni žalbeni prigovori nisu osnovani.

Konačno, u ovom dijelu žalbe braniteljica prigovara i to da prvostepeni sud nije poklonio vjeru svjedoku H.E.u dijelu u kojem je ovaj dao alibi optuženom (za radnje iz tačke 1. izreke presude), a da mu istovremeno vjeruje u vezi sa navodima u pogledu tačke 2. optužnice tj. u dijelu iskaza u kojem je izjavio da mu je poznato kako je optuženi znao pucati pored zarobljenika kako bi ih zastrašio.

Ni ovaj žalbeni prigovor nije osnovan.

I po ocjeni ovog suda, pravilno je prvostepeni sud postupio kada nije poklonio vjeru pomenutom svjedoku u pogledu alibija za radnje iz tačke 1. izreke presude. Naime, iz njegovog iskaza proizilazi da je na pitanja braniteljice prvo odgovorio da je sa optuženim došao na smjenu narednog dana (dakle sutradan po učinjenju djela), i da se ne sjeća da li je prethodnog dana vidio optuženog, niti se sjeća gdje bio on (svjedok), a potom je na ponovljena pitanja izjavio da je prethodnog dana bio u patroli i to cijeli dan „do neko doba noći“, skupa sa optuženim¹⁰, što je već samo po sebi neuvjerljivo. Pored toga, taj dio njegovog iskaza je opovrgnut brojnim drugim iskazima svjedoka koji su potvrdili učešće optuženog u dešavanjima inkriminiranog dana, pa je onda sasvim u pravu prvostepeni sud kada zaključuje da ovaj dio iskaza svjedoka nijednim drugim dokazom nije potvrđen, te ga cijeni kao namjeru svjedoka da pomogne optuženom. osim toga, sasvim je nelogično da bi ovaj svjedok i optuženi proveli cijeli dan u patroli zajedno, i to kako sam navodi „do neko doba noći“, a potom ponovo sutradan ujutro došli na smjenu, kad je prethodno potvrdio da je raspored interventnih grupa bio takav da je jedna grupa bila u patroli, druga grupa je bila u pripravnosti, a treća na terenu¹¹, te je, odgovarajući na pitanja u pogledu tačke 2. izreke pobijane presude, potvrdio da su radili u smjenama. Nadalje, to što je prvostepeni sud prihvatio iskaz ovog svjedoka u dijelu da mu je poznato da je optuženi znao pucati pored zarobljenika kako bi ih zastrašio, ni na koji način ne dovodi u pitanje prethodnu ocjenu prvostepenog suda, a niti je taj dio iskaza svjedoka od kakvog odlučnog značaja, s obzirom da uopće nije vezan za konkretne radnje koje su predmet optužbe, pa ni ovaj žalbeni prigovor nije doveo u pitanje pravilnost pobijane presude.

Slijedeći dio žalbe braniteljice odnosi se na pobijanje činjeničnih utvrđenja prvostepenog suda u odnosu na tačku 2. izreke pobijane presude. Također se u ovom dijelu žalbe osporavaju konkretni iskazi svjedoka optužbe, na sličan način kako je to učinjeno i u odnosu na tačku 1. izreke pobijane presude.

Najprije se žalba bavi iskazom svjedoka I.A., te se navodi kako je ovaj svjedok prvo izjavio da su zatvorenici H.H. i H.H. bili bolesni i da su pošteđeni rada, a potom je izjavio da su isti udarani tokom rada. Ponovo se radi o izvođenju iz konteksta svjedokovog iskaza i o vlastitoj interpretaciji. Naime, iz iskaza ovog svjedoka jasno proizilazi da su po dolasku na

¹⁰ Zapisnik sa glavnog pretresa od 24.04.2012.godine, str.15.

¹¹ Zapisnik sa glavnog pretresa od 24.04.2012.godine, str.7.

lice mjesta (S.G., lokacija repetitora, po iskazu svjedoka „na vrh šume“), upitani da li je neko bolestan, pa tako H.H. i H.H. nisu išli raditi. Međutim, svjedok I.A. nije ni izjavio da su isti udarani „tokom rada“, te je nesporno da su oni bili na licu mjesta, pa onda uopće nije upitan dio iskaza pomenutog svjedoka da su i navedena dvojica udarani. Svjedok je objasnio i to da su bili natjerani da stoje na suncu 2-3 sata, nakon čega bi padali od vrućine, pa je tada optuženi gazio po njima „ko po sijenu“. Osim toga, čak i da postoji kakava nekonzistentnost u ovom dijelu iskaza svjedoka (a ne postoji), to ni u kom slučaju ne bi moglo dovesti u pitanje vjerodostojnost njegovog iskaza kao cjeline. I po ocjeni ovog suda, iskaz svjedoka I.A. je izuzetno uvjerljiv i dosljedan u odlučnim činjenicama, te je u suglasnosti i sa drugim iskazima, pa je u pravu prvostepeni sud kada je takve iskaze prihvatio vjerodostojnim.

Nadalje, ne stoje ni žalbeni prigovori da su nelogične izjave svjedoka koji su izjavili da je udaran H.S., jer je taj svjedok išao u bolnicu kada je odvežen R.E., ali je sam izjavio da nije tražio ljekarsku pomoć. Također ukazuje da je ovaj svjedok izjavio kako ga je optuženi tukao nakon povratka iz bolnice, dok su drugi svjedoci rekli da optuženi tada više nije bio na licu mjesta, te da je izjavio kako je sa kamiona gledao optuženog kako udara R.E., a kasnije je rekao „tog momenta mi smo trčali“. Ukazuje i na iskaz koji je ovaj svjedok dao u istrazi protiv F.A.

Što se tiče ovog posljednjeg prigovora, ovaj sud prvo primjećuje da iskaz na koji se žalba poziva nije uložena u sudski spis, o čemu je i prethodno bilo riječi, a vrijede i ostali razlozi koji se već izneseni u vezi sa takvim dokazima.

To što svjedok nije tražio ljekarsku pomoć, ni na koji način ne opovrgava okolnost da ga je optuženi tukao kritičnog dana, jer je to potvrđeno ne samo njegovim iskazom, nego i iskazima drugih svjedoka, dok svi ostali detalji njegovog iskaza na koje se žalbom ukazuje, ne dovode u pitanje vjerodostojnost njegovog iskaza kao cjeline, s obzirom da je isti dosljedan kada su u pitanju odlučne činjenice, o kojima saglasno iskazuju i drugi svjedoci. Pri tome ovaj sud ponovno zapaža da se žalbom uporno izvode iz konteksta i pogrešno interpretiraju iskazi svjedoka. Nije tačno da je ovaj svjedok iskazao kontradiktorno o poziciji gdje se nalazio u jednom te istom momentu. Iz njegovog iskaza je sasvim jasno da je bio na kamionu u momentu kada je optuženi udario R.E. puškom u potiljak, dok je na pitanje predsjednika vijeća da li je eventualno vidio još neki udarac od strane optuženog prema E.R. (u toku dana), odgovorio da nije, da su morali trčati i da nije smio gledati.¹² Također, nije tačno da su svi svjedoci potvrdili kako je optuženi otišao sa lica mjesta nakon što je E.R. odvežen u bolnicu, jer neki od njih navode da ih je optuženi vratio u D. (npr. Č.N.).

Pri tome ovaj sud posebno ukazuje, da se predmetni događaj odvijao gotovo cijeli dan, uz niz različitih dešavanja i u prisustvu mnogih osoba, pa je sasvim nerealno očekivati da svi svjedoci na identičan način opisuju i reproduciraju sve detalje i redosljed tih dešavanja. Ono što je bitno je da su iskazi svjedoka u bitnim dijelovima potpuno saglasni, te se logično

¹² Zapisnik sa glavnog pretresa od 28.03.2012. godine, str.28. i 29.

nadovezuju jedan na drugi u pogledu odlučnih činjenica, pri čemu manja odstupanja nisu od utjecaja na njihovu vjerodostojnost, nego se mogu pripisati kako proteku vremena, tako i različitoj percepciji koja je podložna individualnim svojstvima i sposobnostima zapažanja svakog čovjeka ponaosob. Odlučne činjenice o kojima su svi svjedoci u konkretnom slučaju saglasni su, da je optuženi kritičnog dana prema njima nečovječno postupao, tjerajući ih da rade u nesnosnim uvjetima pri velikoj vrućini, da stoje u stavu mirno na suncu više sati, uskraćujući im vodu i hranu, te da ih je fizički zlostavljao i tukao na razne načine, kao i da je R.E. udario puškom u predjelu potiljka, usljed čega je isti pao u jednu uvalu te izgubio svijest, a potom i umro. Pri tome svjedoci uopće ne dvoje u pogledu identiteta optuženog, jer iako ga nisu od ranije poznavali, iznijeli su niz detalja na osnovu kojih su ga dobro zapamtili, te ga u toku svjedočenja sa sigurnošću prepoznali. Primjera radi, svjedoci I.A. i Č.N. navode da su dobro zapamtili da ih je optuženi tjerao da pjevaju neku slovenačku pjesmu „Radi, radi, samo radi“, te su ga zapamtili jer je bio „glavni šef“ (I.A.), odnosno, „glavni kaubojski“ (H.S.), a većina ostalih svjedoka pojašnjava da su za optuženog saznali od zatočenika koji su prethodno išli na rad na isto mjesto (Č.N., H.S.), što se sasvim podudara sa iskazom F.A. koji je i izjavio da je prethodnog dana bio na radovima na istoj toj lokaciji, te da im je D.S. uskraćivao vodu i hranu tog dana, pa su se po povratku u D. požalili upravniku Č.B., tako da je sutradan na rad odvedena druga grupa zatvorenika. Sve to se također podudara i sa iskazom svjedoka I.A. u dijelu da su im kritičnog dana rekli B.S. (stražar u logoru) „i ovaj“ (misli se očito na B.Č., upravnika logora) da ih šalju „na istezanje“ kod D.S., pa je dalje pojasnio „jer jedna je grupa išla prethodno pa im ništa nije mogao učiniti onda je naišao na one slabije one starije“.

Slijedom toga, nisu osnovani ni daljnji žalbeni prigovori kojima se prigovara iskazima svjedoka u pogledu identifikacije optuženog. S tim u vezi braniteljica navodi da se prepoznavanjima u sudnici u sudskoj praksi ne pridaje nikakav značaj (jer svjedoci su imali da biraju između braniteljice i optuženog, pa je logično da su izabrali optuženog), te ukazuje da je svjedok I., kada mu je traženo da opiše optuženog i druge stražare rekao da je to mogao biti i njegov sin, da ga ne bi prepoznao. Također se u žalbi navodi da su se prema iskazima svjedoka H.E., H.S. i samog optuženog, i druga lica predstavljala kao optuženi, pa i ta okolnost ukazuje da je prepoznavanje „problematično“.

Prvo, ovaj sud je već naveo razloge iz kojih je jasno da se u konkretnom slučaju ne radi isključivo o prepoznavanju u sudnici, nego o nizu drugih upečatljivih činjenica zbog kojih identifikacija optuženog nije dovedena u sumnju. Također, ovaj sud zapaža da su neki od svjedoka, a da nisu ni upitani, odmah pokazali na optuženog kao osobu koja ih je kritičnog dana zlostavljala, uz pojašnjenje da je sada nešto stariji. Stoga ni okolnost da su se prema naprijed navedenim iskazima neka druga lica predstavljala kao optuženi, nema onaj značaj kakv joj se žalbom pridaje. Konačno, u pogledu navedenog dijela iskaza svjedoka Ikanovića, ponovo se u žalbi netačno interpretira iskaz. naime, svjedok u tom dijelu nije upitan da opiše optuženog, nego samo druge policajce (njih 3 ili 4), na što je odgovorio: „ko će znati mladi ljudi maloprije sam rekao mogo je moj sin doći raditi od mene šta hoće ne bi znao da je to on kad su to maske bile“, a to što je „maloprije rekao“, odnosi se upravo na opis tih ljudi „imali su palice volke imali su pištolje ko kaubojski, ošišani vako kosa gori, naočale sunčane, moj sin mogo mene doći nogom hajde diži se“. Također, u nastavku

iskaza svjedok ne spori da te ljude ne poznaje i da ne zna njihova imena, ali zato ostaje kod svoje tvrdnje u pogledu optuženog navodeći: „zapamtio sam ovog najgoreg“.¹³

Nadalje, žalbom se ukazuje da svjedoci E.K. i H.S. nisu mogli da prepoznaju optuženog na fotografijama koje su im predočene, i pri tome se napada dio obrazloženja pobijane presude u dijelu u kojem je prvostepeni sud zaključio da nije bitno što svjedoci optuženog nisu prepoznali na tim fotografijama uz navođenje razloga za takav stav koji po stavu žalbe nisu valjani, te se postavlja pitanje kako je moguće da je svjedok H. S. bez problema prepoznao osobe na tim fotografijama, a da to nisu mogli svjedoci oštećeni.

Ovaj sud s tim u vezi podsjeća na razloge koji su već prethodno dati u vezi sa predmetnim fotografijama, a koji razlozi vrijede i ovdje. Dakle, iz tih istih razloga, ovaj sud nalazi da se takvom dokazu ne može pripisati bilo kakva dokazna vrijednost, zbog čega te fotografije i nisu mogle dovesti u pitanje vjerodostojnost iskaza svjedoka kojima su predočavane. Pri tome ovaj sud primjećuje još i to da je svjedok H.S. prilikom predočavanja fotografija izjavio da ne vidi bez naočala, ali su mu fotografije ipak predočene, što je, pored svega ostalog, dodatni argument u prilog zaključku o dokaznoj vrijednosti na taj način provedenog prepoznavanja.

Žalbom se dalje osporava iskaz svjedoka M.K., te se iznosi tvrdnja kako je jasno da on uopće nije bio na licu mjesta kritičnog dana, da je to potvrdio samo svjedok S.H., te da je iskaz M.K. toliko kontradiktoran samom sebi i iskazima drugih svjedoka, da je potpuno nejasno zbog čega mu je prvostepeni sud poklonio vjeru.

Prije svega, netačna je žalbena tvrdnja da je jedino svjedok S.H. potvrdio prisustvo M.K. na S.G. kritičnog dana, jer je to isto potvrdio i svjedok Č.N.. Što se tiče kontradiktornosti koje se u žalbi pominju, žalbom one nisu konkretizirane, tako da ovaj sud, usljed takve paušalnosti, i nije u mogućnosti da preispita opravdanost tog žalbenog prigovora, pa slijedi da ni ovim žalbenim prigovorima pravilnost pobijane presude nije dovedena u pitanje.

Potom, žalba ukazuje na iskaz E.K. koji tvrdi da je sa udaljenosti od 30-40 metara, u šumovitom kraju, vidio šta se dešava a pri tome je ležao na zemlji, u što je vrlo teško povjerovati.

Međutim, svjedok je pojasnio da je mogao vidjeti iako je bio udaljen 30-40 metara i ležao na zemlji, navodeći: „mogo sam ja viditi 100 metara tu gdje je to bilo“¹⁴, pa navedeni žalbeni prigovori ne dovode u pitanje vjerodostojnost njegovog iskaza.

Dalje, žalbom se napada iskaz svjedoka G.H. koji je izjavio da mu je K.M. rekao da je gledao kako ih optuženi tuče cijeli dan, ali da su svi svjedoci, uključujući i K., naveli da je on samo došao vozilom i odveo E. u bolnicu, a ukazuje se i to da je svjedok G.H. izjavio

¹³ Zapisnik sa glavnog pretresa od 28.03.2012. godine, na str.12, 13, i 14.

¹⁴ Zapisnik sa glavnog pretresa od 28.03.2012. godine, na str. 61.

da je optuženog vidio na 2-3 dana prije kritičnog događaja u dispanzeru, iako iz dokaza proizilazi da je OBL preselio iz dispanzera na S.G. još u julu 1994. godine.

Ovakvim žalbenim navodima nije dovedena u pitanje ni vjerodostojnost iskaza ovog svjedoka. Ako se predmetni događaj desio 08.08.1994. godine, a OBL se preselio u julu, jasno je da se radi o kratkom vremenskom razmaku, a okolnost da se svjedoku sa ove vremenske distance taj period čini kraćim, ni na koji način ne dovodi u pitanje istinitost njegovih navoda u pomenutom dijelu. Nadalje, okolnost da svjedok K.M. nije potvrdio da je razgovarao sa G.H., te da je naveo da o događaju ne zna ništa i da je samo sa vozilom preuzeo E.R. i odvezao ga u bolnicu, kao i da je izjavio da uopće nije vidio optuženog (iako sam optuženi u svom iskazu potvrđuje da je bio tu kada je došao K. M.), ukazuje zapravo na pristrasnost ovog svjedoka u korist optuženog, a ne na nevjerodostojnost iskaza svjedoka G.H. Pored toga, ni u ovom slučaju se ne radi o nekim odlučnim činjenicama pa da bi vjerodostojnost iskaza svjedoka G.H. kao cjeline, bila dovedena u pitanje.

Potom se u žalbi navodi kako je u izreci pobijane presude (u tački 2.), navedeno da je optuženi doveo oštećene iz D., a o tome se ne daje nikakva ocjena dokaza (na osnovu kojih iskaza je to utvrđeno).

S tim u vezi ovaj sud ponovo podsjeća da sud nije u obavezi da cijeni sve dokaze i u svim njihovim dijelovima, nego samo u onoj mjeri koliko je to bitno i odlučno za donošenje odluke, pa kako žalba nije ukazala zbog čega bi propust da se ova okolnost posebno cijeni, doveo do drugačijih činjeničnih utvrđenja, odnosno odluke, to takav prigovor nije ni doveo u pitanje pravilnost pobijane presude. Bez obzira na to, iz presude je vidljivo da je i ova okolnost utvrđena prihvatanjem iskaza svjedoka koji su je potvrdili (npr. iskaz svjedoka H.S., str. 17., pasus 3. pobijane presude).

Iskazi svjedoka optužbe u dijelu da ih je cijeli dan čuvala ista grupa stražara, nisu dovedeni u pitanje niti žalbenim navodima o tome da je svjedok H.E. izjavio da je u popodnevnim satima došao u smjenu na S.G. Naime, već je prethodno bilo riječi o tome da se u ovakvim situacijama ne može očekivati apsolutna dosljednost u iskazima, i to posebno kada se radi o sasvim nebitnim detaljima na kakav se ukazuje ovim prigovorom. Bitno je u konkretnom slučaju da su svjedoci saglasni u pogledu radnji optuženog, pri čemu su ga, upravo zbog tih njegovih postupaka i zapamtili, dok nisu mogli da se izjasne o ostalim prisutnim stražarima, te je sasvim nerealno insistirati na preciznosti u pogledu toga da li je ili nije bilo kakve smjene stražara. Pri tome valja zapaziti da se ni svjedok H.E. nije mogao sjetiti da li je sa njim još neko došao na smjenu i koga je trebao zamijeniti¹⁵, pa slijedi da ni ovi žalbeni prigovori nisu doveli u pitanje niti vjerodostojnost iskaza svjedoka, a time ni pravilnost činjeničnih zaključaka prvostepenog suda.

Isti je stav ovog suda u pogledu žalbenih prigovora da je samo svjedok Č.N. potvrdio da ih je optuženi vratio u D., dok ostali navode da ne znaju gdje je bio optuženi nakon što je E.

¹⁵ Zapisnik sa glavnog pretresa od 24.04.2012. godine, na str. 9.

odvežen u bolnicu, zatim da je isti svjedok poznao E.R. u bolnici koji je bio komplet pokriven čaršafom, kao i da je samo on izjavio da je optuženi pucao, što je potvrdio jedino M.K. koji je očigledno lažno svjedočio, zatim da E. nije pružena prva pomoć dok ostali navode da jeste, te da je po E. došla hitna pomoć ili produženi kedi, dok drugi navode da se radilo o golfu. Dakle, radi se o detaljima koji ni na koji način ne dovode u sumnju ovo svjedočenje. Ovaj sud ponovo podsjeća da se kod ocjene ovakvih iskaza mora imati u vidu specifičnost situacije u kojoj su se našli svjedoci, okolnosti prinude i straha u kojima su se nalazili, kao i činjenicu da je od samog događaja prošlo jako puno vremena. Osim toga, nesumnjivo da svaki pojedinac ima drugačiju moć zapažanja i primjećivanja detalja. Također, već je bilo riječi o tome da je sasvim je prirodno i logično da se izjave ne mogu u potpunosti podudarati u svim detaljima, a to posebno kada se ima u vidu proces prirodne rekonstrukcije doživljenog kod svakog pojedinca ponaosob.

Žalbom se dalje ukazuje i na nedosljednosti u iskazu svjedoka S.Ć., koji nema neposrednih saznanja o predmetnom događaju, međutim, ovaj sud zapaža da taj iskaz od strane prvostepenog suda nije ni cijenjen, niti je u pobijanoj presudi interpretiran, a niti je u vezi s tim iskazom izveden bilo kakav činjenični zaključak, pa je onda sasvim nepotrebno baviti se analizom i tog iskaza, odnosno davati odgovor na prigovore u tom, potpuno irelevantnom dijelu žalbe.

Slijedeći žalbeni prigovori ukazuju da je nelogičan zaključak prvostepenog suda u pogledu smrti R.E., jer četiri ljekara nisu mogla da se izjasne o uzroku njegove smrti, pa s tim u vezi ukazuje na iskaze dr. D.S. i K.F. koji su smatrali da se radi o izlivu krvi u mozak, te na iskaz dr. C.Z. prema kojem se uzrok smrti ne može utvrditi, pa onda iznosi stav da prvostepeni sud nije ni mogao izvesti zaključak da je E. umro nasilnom smrću. Sve to dovodi u vezu sa radnjama optuženog jer po stavu žalbe, ako se ne zna uzrok smrti, ne može se znati šta je izazvalo smrtnu posljedicu.

Ni ovi žalbeni prigovori nisu doveli u pitanje pravilnost pobijane presude.

Prije svega, ovaj sud primjećuje da prvostepeni sud nije ni izveo zaključak da je oštećeni E.R. umro nasilnom smrću, pa se ponovno radi o pogrešnoj žalbenoj interpretaciji. Prvostepeni je sud zaključio da „uzrok smrti E.R., vještaci prema pravilima struke, nisu mogli objektivno utvrditi“ (str. 22. pasus 2. pobijane presude). Kod izvođenja daljnjih zaključaka prvostepeni je sud upravo imao u vidu mišljenje vještaka odbrane, dr. C.Z., da prilikom udarca u potiljak može doći do potresa mozga a da ne nastane prijelom lubanje te da uvjeti kojima je oštećeni bio izložen kritičnog dana (velika vrućina, nije imao vode, tjeran je da cijeli dan radi, da trči gore-dole uz brdo, gleda u sunce), predstavljaju pospješujući faktor kod smrtnog ishoda. Također je taj sud imao u vidu i iskaze svjedoka koji opisuju sve te uvjete, kao i to da je optuženi upravo E.R. najviše maltretirao tokom čitavog dana a naposljetku ga kundakom puške udario u zatiljak od čega je pao u stanje bez svijesti i više se nije ni probudio, pa je i po ocjeni ovog suda sasvim pravilan zaključak da je oštećeni te večeri i umro od posljedica postupaka optuženog prema njemu, čime je uspostavljena i uzročno posljedična veza između radnji optuženog i nastupjele posljedice. Okolnost da se svjedoci-ljekari i vještaci, nisu mogli decidno izjasniti o uzroku smrti

oštećenog, ne dovodi u pitanje prethodno navedeni zaključak. Sasvim je logično da oni to i nisu mogli, s obzirom da obdukcija E.R. nakon njegove smrti nije obavljena, ali provođenje obdukcije nije jedini niti isključivi dokaz za izvođenje zaključka o uzroku smrti, nego su to svakako i drugi dokazi – kako objektivni, tako i subjektivni. Kako je dakle prvostepeni sud za svoje zaključke i u ovom dijelu pobijane presude naveo valjane razloge, to se suprotni žalbeni prigovori ukazuju neosnovanim.

Žalbom se dalje tvrdi da prvostepeni sud nije dao ocjenu dokaza onako kako to nalaže odredba člana 296. stav 2. ZKP FBiH, pa se s tim u vezi poziva na stavove Ustavnog suda BiH (AP – 661/04 od 22.aprila 2004. i AP-5/05 od 14. marta 2005. godine), te na komentar Evropske konvencije o ljudskim pravima, pa smatra da je zbog toga i činjenično stanje pogrešno i nepotpuno utvrđeno.

Nasuprot tome, ovaj sud nalazi da je prvostepeni sud postupio upravo u skladu sa svojom obavezom da dokaze cijeni kako pojedinačno, tako i u međusobnoj vezi, te temeljem takve analize i ocjene dokaza izveo i pravilne činjenične zaključke, čime je upravo postupio u skladu sa pomenutom zakonskom odredbom i stavovima iz presuda Ustavnog suda, a što se jasno vidi iz prethodno iznesenih stavova ovog suda u vezi sa sličnim žalbenim prigovorima braniteljice. Uz to, i ranije je bilo govora o tome da sud nije u obavezi da se upušta u analizu apsolutno svakog dokaza ili prigovora, nego da to učini u odnosu na ono što je bitno i relevantno, pa kako je u konkretnom slučaju prvostepeni sud tako i postupio, nisu osnovani naprijed navedeni žalbeni prigovori.

Naposlijetku, u ovom (četvrtom) poglavlju žalbe, iznose se i žalbeni prigovori koji se odnose na kontaminaciju iskaza svjedoka, pri čemu se poziva na sudsku praksu MKSJ i Suda BiH.

Braniteljica s tim u vezi iznosi tvrdnju da se radi o koordiniranim iskazima svjedoka koji su dogovorili one dijelove koje su smatrali bitnima, zatim ukazuje na to da je Č.K. u toku 1994. godine izdao knjigu pod nazivom „D.-svjedok optužbe“ iz koje su svi svjedoci crpili svoja saznanja, tvrdi da je istražni sudija svjedocima čitao rješenje o sprovođenju istrage, da je tužitelj pripremao svjedoke čitajući im iskaze iz istrage, da prvostepeni sud nije dozvolio pitanja odbrane usmjerena na ispitivanje izvora saznanja svjedoka, te njihovih međusobnih dogovora (što predstavlja i povredu prava na odbranu), ali da je sasvim jasno da oni nisu svjedočili na osnovu ličnih zapažanja nego o tome što su čuli od drugih ili što im je rečeno da kažu, a sve to je orkestrirao svjedok A.F., kao predsjednik udruženja logoraša u V.K., što se vidi po tome da svjedoci M.M. i L. H. svoja opravdanja zbog nedolaska na sud daju upravo njemu. Dalje ukazuje da se svjedok M.K. javio tužitelju bez poziva, što je također posljedica instruiranja, te da je L.H. u iskazu iz istrage tvrdio da ga je optuženi maltretirao od novembra 1994. godine, pa kada je saznao da je optuženi tada bio ranjen, promijenio je iskaz, te da su svjedoci A.F.i B.DŽ. izjavili da tužitelj sa njima nije obavio pripremni razgovor, iako je ovaj izjavio da jeste. Ukazuje na izjavu za medije koju je dao A.F. a iz koje proizilazi da se svjedoci pripremaju za suđenja, ali da to sud uopće nije cijenio, i naposljetku, zaključuje da iz iskaza većine svjedoka proizilazi mržnja prema pripadnicima Autonomije koja ne jenjava, pa je jasno da su svjedocima krivi svi pripadnici

APZB zbog same svoje pripadnosti, zbog čega ih ne grize savjest što krivično djelo pripisuju nevinom čovjeku.

Nisu osnovani ni ovi žalbeni prigovori.

U suštini, iz ovakvih žalbenih prigovora, proizašlo bi da su svi svjedoci optužbe lagali i da im je jedini cilj da terete optuženog i to samo iz razloga što je bio pripadnik APZB, pa je već na prvi pogled jasno da takvo što nema nikakve logične podloge, jer se onda postavlja pitanje zašto bi svi svjedoci teretili baš optuženog D.S., a ne nekog drugog od brojnih pripadnika APZB.

Navodi o mržnji svjedoka prema pripadnicima autonomije su paušalni, generalizirani, pa i pretjerani. Ovaj sud može prihvatiti da su iskazi pojedinih svjedoka emotivno obojeni, što je sasvim životno i logično s obzirom na okolnosti u kojima su se nalazili, pa je time i sasvim prihvatljivo da oni ne mogu biti ravnodušni prema optuženom, no takvo što, samo za sebe, ne može biti osnov za zaključak o neosnovanom terećenju optuženog.

Neprihvatljive su i tvrdnje o izvoru saznanja svjedoka temeljem rješenja o sprovođenju istrage, kao i na temelju obavljenih priprema svjedoka od strane tužitelja. Kada bi to zaista bilo tako onda bi se iskazi svjedoka (iz istrage), mogli kretati samo u okviru onih činjenica koje su obuhvaćene tim rješenjem, dok se nasuprot tome, iz iskaza svjedoka datih u istrazi (koji su uloženi spis), jasno vidi da oni iznose niz detalja i opisa koji mogu jedino potjecati iz njihovih ličnih opažanja i vlastitog doživljaja, pri čemu posebno treba imati u vidu i sadržajnost njihovih iskaza koji su dati na glavnom pretresu. Isti razlozi se odnose i na tvrdnju o tome da su svjedoci crpili svoja saznanja iz knjige koju je objavio Č.K.. Također, ni predočavanje svjedoku njegovog ranijeg iskaza u fazi pripreme za glavni pretres od strane tužitelja, ne može imati za posljedicu ono za što se žalba u ovom dijelu zalaže. Nadalje, tvrdnje o instruiranju svjedoka od strane A. F., te o njihovom međusobnom dogovaranju, posve su paušalne i bez ikakvog konkretnog oslonca, te su očigledno proizvod žalbenih konstrukcija. S tim u vezi valja napomenuti da je sasvim nerealno očekivati da osobe koje su tokom rata zajedno boravile u logorima i preživjele niz različitih tortura, a koje nakon rata, djelujući kroz udruženja, nastoje ostvariti svoja prava koja im po zakonom pripadaju, uopće ne komuniciraju i ne razgovaraju o tim iskustvima. Takvo što, samo po sebi, ne može dovesti do zaključivanja da se radi o njihovim međusobnim dogovorima o predstojećim svjedočenjima, jer bi u suprotnom, polaženje od takve pretpostavke, sasvim isključilo mogućnost procesuiranja ovakvih krivičnih djela. Stoga okolnost da su svjedoci M.M. i L.H. zamolili svjedoka F.A. da prenese sudu da nisu u mogućnosti pristupiti pretres, ni na koji način ne potvrđuje iznesene teze odbrane, kao ni okolnost da se svjedok M.K. javio tužitelju bez poziva. Što se tiče prigovora da je optuženom povrijeđeno pravo na odbranu, jer je prvostepeni sud zabranio braniteljici postavljanje pitanja o međusobnom dogovaranju, ovaj sud primjećuje da takva tvrdnja nije u cijelosti tačna, jer je postavljanje ovih pitanja dozvoljeno u određenom obimu, dok neka pitanja zaista nisu dopuštena, odnosno, nije dopušten odgovor na ta pitanja. S tim u vezi ovaj sud podsjeća na odredbu člana 278. ZKP FBiH, prema kojoj je sud ovlašten da zabrani pitanje ili odgovor na pitanje ako ga cijeni nedopuštenim ili nevažnim za predmet, odnosno, ako zaključi da okolnosti

koje stranka i branitelj žele da dokažu, nema značaja za predmet, ili je ponuđeni dokaz nepotreban. Prema tome, okolnost da je prvostepeni sud koristio ova svoja ovlaštenja u mjeri u kojoj je to našao za potrebno u smislu pomenute zakonske odredbe, a kako to konkretno proizilazi iz zapisnika o glavnom pretresu, ni po ocjeni ovog suda ne predstavlja povredu prava na odbranu optuženog, pa ni ovaj žalbeni prigovor nije osnovan.

Nadalje, ni po čemu nije neobično ni nelogično da tužitelj nema saznanja o svim osobama koje su svjedoci nekog događaja, te da brojni svjedoci o vođenju postupka saznaju od drugih ili putem medija, nakon čega se sami jave za svjedočenje, pa se ni u konkretnom slučaju ne može izvesti zaključak o instruiranju svjedoka M.K., samo zbog toga jer se on tužitelju javio bez poziva. Kad su u pitanju žalbeni navodi o promjeni iskaza svjedoka L.H., ovaj sud zapaža da ni prema iskazu iz istrage koji je uložen u sudski spis, ovaj svjedok uopće nema saznanja o inkriminiranim događajima koji su predmet optužbe, nego pominje period od 16.11.1994.godine pa nadalje, i tačno je da u tom dijelu spominje D.S. i M.S. Međutim, na glavnom pretresu je ovaj svjedok izjavio da se ne sjeća tog iskaza, niti da je bilo šta izjavio vezano za D.S, pa s jedne strane, radi se o sasvim irelevantnom dokazu, a s druge strane, potpuno je nelogična tvrdnja da je svjedok nešto promijenio „po instrukcijama“, kada on i nema ništa da kaže o onome šta je predmet optužbe. Konačno, izjava za medije na koju se žalba poziva, odnosi se na članak objavljen na internet portalu pod nazivom „Udruženje žrtava osuđeno je na samofinansiranje koje nije održivo“, a njegova sadržina tiče se toga da je Udruženju logoraša „Dr. I.LJ.“ u V.K., isključena struja, telefon i internet. Međutim, očigledno da žalba aludira na dio tog članka u dijelu u kojem je A.F. naveo: „Ova muka nas je zadesila baš u jeku priprema za suđenje Z. i I.J....“, pa se zapravo na ovaj način želi opravdati žalbena konstrukcija o „pripremanjima“ za svjedočenja, u smislu instruiranja svjedoka. No, jasno je da takvo što nema nikakvog utemeljenja, s obzirom da udruženja žrtava o okviru ciljeva takvih udruženja, obavljaju niz usluga za svoje članove, koje se između ostalog odnose i na podršku prilikom njihovog svjedočenja na sudu, pa je potpuno neutemeljena žalbena konstrukcija da bi se temeljem pomenutog članka trebalo smatrati da se radi o instruiranju svjedoka. Također, to što prvostepeni sud nije posebno cijenio ovaj dokaz, ne dovodi u pitanje pravilnost pobijane presude, jer kako je već prethodno pomenuto, sud takvu obavezu ima samo u odnosu na bitne i relevantne dokaze.

U petom odjeljku žalbe, pobija se odluka o kazni. Pri tome braniteljica navodi da prvostepeni sud nije mogao kao otežavajuću okolnost na strani optuženog cijiniti odsustvo kajanja, s obzirom da on negira učinjenje djela, zatim da protek vremena nije cijinjen kao olakšavajuća okolnost, te da je i od izricanja prethodne presude prvostepenog suda proteklo tri godine a da je kazna ostala ista.

Ovaj sud nalazi da je žalba braniteljice u ovom dijelu osnovana, jer se doista odsustvo kajanja ne može cijiniti kao otežavajuća okolnost u situaciji kada optuženi učinjenje djela poriče, a što je u uskoj vezi sa pravilom da se poricanje djela ne može cijiniti kao otežavajuća okolnost. Također je nesporno da je od učinjenja djela proteklo više od 21 godine, pa je tu okolnost zaista trebalo cijiniti kao olakšavajuću, a valjalo je imati u vidu i osnovanost žalbenih prigovora u dijelu koji se odnosi na radnju nečovječnog postupanja prema svjedoku B.DŽ.

Slijedom toga, ovaj sud je žalbu braniteljice uvažio te prvostepenu presudu preinačio i u pogledu odluke o kazni, te optuženom izrekao kaznu zatvora u trajanju od 6 (šest) godina, jer takva kazna nije blago, ali ni prestrogo odmjerena, te odgovara težini učinjenog krivičnog djela i stepenu krivične odgovornosti optuženog kao njegovog učinitelja, i koja je dovoljna, ali i potrebna za ostvarenje svrhe kažnjavanja u konkretnom slučaju.

Što se tiče žalbenih navoda koji se odnose na greške u podacima optuženog, ovaj sud podsjeća na odredbu člana 306. ZKP FBiH, prema kojoj će prvostepeni sud, po službenoj dužnosti ili po zahtjevu stranaka, donijeti posebno rješenje o ispravci tih grešaka.

Slijedom svega navedenog, ovaj sud je djelimično uvažio žalbu braniteljice optuženog D.S. i na osnovu člana 329. ZKP FBiH preinačio prvostepenu presudu, odlučujući kao u izreci ove presude.

Zapisničar
Kešan Amela,s.r.

Predsjednik vijeća
Hadžiomerađić Malik,s.r.